

Geologic

44-203 Rybnik, Strzelecka 78

Tel: 502773557

email: geologic1@wp.pl

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO STRATEGII ROZWOJU GMINY LUBOCHNIA NA LATA 2022 - 2040

Zleceniodawca: Urząd Gminy Lubochnia
ul. Tomaszowska 9
Lubochnia Dworska
97-217 Lubochnia

Autorzy: Tomasz Miłowski

Data wykonania: 21 listopada 2023 r.

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE	4
1.1 CEL I ZAKRES PRACY	4
1.2 METODY ZASTOSOWANE PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY.....	5
1.3 CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM, ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, ORAZ SPOSOBY, W JAKICH TE CELE I INNE PROBLEMY ŚRODOWISKA ZOSTAŁY UWZGLĘDNIONE PODCZAS OPRACOWYWANIA DOKUMENTU ORAZ POWIĄZANIA Z INNYMI DOKUMENTAMI.....	6
1.4 USTALENIA I GŁÓWNE CELE PROJEKTU STRATEGII ROZWOJU GMINY LUBOCHNIA NA LATA 2022 - 2040.....	9
2. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA.....	19
2.1 POŁOŻENIE FIZYCZNO-GEOGRAFICZNE.....	19
2.2 BUDOWA GEOLOGICZNA	20
2.3 WODY POWIERZCHNIOWE.....	21
2.4 WODY PODZIEMNE	23
2.5 KLIMAT	25
2.6 POWIERZCHNIA ZIEMI.....	25
2.6.1 UKSZTAŁTOWANIE TERENU, ZAGROŻENIE OSUWISKOWE	26
2.6.2 GLEBY	27
2.7 ZASOBY NATURALNE.....	30
2.8 ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE	31
2.9 OBSZARY CHRONIONE NA PODSTAWIE USTAWY Z 16 KWIETNIA 2004	32
2.10 KRAJOBRAZ	35
2.11 ZABYTKI I OBIEKTY O WARTOŚCIACH KULTUROWYCH.....	36
3. OCENA POTENCJALNYCH ZMIAN STANU ŚRODOWISKA PRZY BRAKU REALIZACJI USTALEŃ STRATEGII	36
4. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, W SZCZEGÓLNOŚCI DOTYCZĄCE OBSZARÓW PODLEGAJĄCYCH OCHRONIE NA PODSTAWIE USTAWY Z DNIA 16 KWIETNIA 2004 R. O OCHRONIE PRZYRODY.....	37
5. SKUTKI DLA ŚRODOWISKA WYNIKAJĄCE Z REALIZACJI USTALEŃ STRATEGII.....	38
5.1 Określenie, analiza oraz ocena przewidywanych znaczących oddziaływań, w tym oddziaływania bezpośredniego, pośredniego, wtórnego, skumulowanego, krótkoterminowego, średnioterminowego i długoterminowego, stałego i chwilowego oraz pozytywnego i negatywnego, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne, z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy	38

5.2 WPŁYW NA WODY POWIERZCHNIOWE	38
5.3 WPŁYW NA WODY PODZIEMNE	39
5.4 WPŁYW NA KLIMAT	39
5.5 POWIERZCHNIA ZIEMI	40
5.6.1 WPŁYW NA UKSZTAŁTOWANIE TERENU	40
5.6.2 WPŁYW NA GLEBY	40
5.7 WPŁYW NA ZASOBY NATURALNE	40
5.8 WPŁYW NA ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE	40
5.9 WPŁYW NA OBSZARY CHRONIONE NA PODSTAWIE USTAWY Z 16 KWIEŃNIA 2004	41
5.10 WPŁYW NA KRAJOBRAZ	41
5.11 WPŁYW NA ZABYTKI I OBIEKTY O WARTOŚCIACH KULTUROWYCH	42
5.12 WPŁYW NA WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW	42
5.12.1 JAKOŚĆ POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO	42
5.12.2 KLIMAT AKUSTYCZNY	43
5.12.3 POLA ELEKTROMAGNETYCZNE	44
5.12.4 GOSPODARKA ODPADAMI	44
5.12.5 ZAGROŻENIE POWODZIOWE	44
5.12.6 ZAGROŻENIE OSUWISKOWE	44
6. PRZEWIDYWANE MOŻLIWOŚCI TRANSGRANICZNEGO ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO	45
7. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJE PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO	45
8. MOŻLIWOŚCI ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH DLA OBSZARU NATURA 2000	45
9. PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTOWANEJ STRATEGII ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZANIA	46
10. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM	50
11. LITERATURA	53

Oświadczenie zgodnie z art. 51 ust. 2 pkt 1 lit. f ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz. U. z 2023 r. poz. 1094 ze zm.).

Oświadczam, że ja, Tomasz Miłowski spełniam wymagania o których mowa w art. 74a ust. 2 pkt 1 i 2 ww. ustawy: w 2003 r. ukończyłem studia wyższe z dziedziny geologii oraz w 2011 r. studia podyplomowe z zakresu prawnych problemów górnictwa i ochrony środowiska. W latach 2005 – 2023 wykonałem lub brałem udział w wykonaniu kilkuset prognoz oddziaływania na środowisko, raportów oddziaływania na środowisko oraz innych opracowań dotyczących ochrony środowiska. Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

Tomasz Miłowski
44-203 Rybnik, ul. Strzelecka 78
tel. 502 773 557 e-mail: geologic1@wp.pl
NIP 62-283-41-91, REGON 241759860
Tomasz Miłowski

1. WPROWADZENIE

1.1 CEL I ZAKRES PRACY

Przedmiotem opracowania jest prognoza oddziaływania na środowisko projektu Strategii Rozwoju Gminy Lubochnia na lata 2022 – 2040 (dalej zwany SRGL lub Strategią). Prognoza została wykonana na zlecenie Urzędu Gminy w Lubochni.

Obowiązek sporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko projektu Strategii Rozwoju Gminy wynika z przepisu art. 51 ust 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1094 ze zm.). Zgodnie z tym artykułem organ opracowujący projekt dokumentu, o którym mowa w art. 46, sporządza prognozę oddziaływania na środowisko. Zgodnie z art. 46 przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymagają projekty polityk, strategii, planów lub programów w dziedzinie przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystywania terenu, opracowywanych lub przyjmowanych przez organy administracji, wyznaczających ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

Podstawowym celem prognozy jest wykazanie, jak określone w Strategii cele rozwoju gminy oraz zaplanowane kierunki rozwoju wpłyną na środowisko i czy, a jeśli tak to w jakim stopniu spowodują powstanie oddziaływań o charakterze znaczącym. Ze względu na dużą złożoność zjawisk przyrodniczych, ograniczony zakres rozpoznania środowiska oraz ogólny charakter dokumentów planistycznych, ocena potencjalnych przekształceń środowiska wynikających z projektowanego przeznaczenia terenu ma formę prognozy. Prognoza nie jest dokumentem rozstrzygającym o słuszności realizacji zamierzeń inwestycyjnych przewidzianych nowymi ustaleniami Strategii, a jedynie rozpoznaje możliwe przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko oraz przedstawia prawdopodobne skutki jakie niesie za sobą realizacja ustaleń Strategii na poszczególne komponenty środowiska w ich wzajemnym powiązaniu, w szczególności na ekosystemy, krajobraz, a także na ludzi, dobra materialne oraz dobra kultury.

Niniejsza prognoza została sporządzona w oparciu o wymogi wynikające z przepisu art. 51 ust 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1094 ze zm.).

Zgodnie z wyżej wymienionym artykułem sporządzana prognoza:

a) zawiera

- ustalenia i główne cele projektu Strategii Rozwoju Gminy Lubochnia na lata 2022 - 2040 oraz jego powiązania z innymi dokumentami,
- informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
- informacje na temat przewidywanych możliwości transgranicznego oddziaływania na środowisko,

- propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanej Strategii oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
 - streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym,
- b) określa, analizuje i ocenia
- istniejący stan środowiska,
 - potencjalne zmiany stanu środowiska przy braku realizacji postanowień projektowanego dokumentu,
 - przewidywane znaczące oddziaływania na środowisko przy realizacji postanowień projektowanego dokumentu,
 - istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu,
 - cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu oraz sposoby w jakich te cele zostały uwzględnione,
- c) przedstawia
- rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko,
 - możliwości rozwiązań alternatywnych w odniesieniu do obszaru Natura 2000.

Zakres niniejszej prognozy został również uzgodniony z Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Łodzi pismem znak ŁPWIS.NSOZNS.9022.253.2023.KH z dnia 10 sierpnia 2023 r. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Łodzi pismem znak WOOŚ.411.276.2023.MGw z dnia 9 sierpnia 2023 r. wskazał na brak potrzeby przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

1.2 METODY ZASTOSOWANE PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY

W celu sporządzenia prognozy przeprowadzono następujące prace:

- zaznajomiono się z projektem Strategii Rozwoju Gminy Lubochnia na lata 2022 – 2040;
- zaznajomiono się z danymi fizjograficznymi oraz innymi dostępnymi opracowaniami sozologicznymi obejmującymi obszar objęty prognozą, w tym z głównym opracowaniem dotyczącym środowiska gminy t.j. „Opracowaniem ekofizjograficznym gminy Lubochnia” z sierpnia 2015 r., wykonanym przez przedsiębiorstwo Geoplan z Wrocławia,
- dokonano oceny projektu Strategii Rozwoju Gminy Lubochnia na lata 2022 - 2040 w odniesieniu do obowiązujących aktów prawnych, w tym przepisów gminnych,
- przeprowadzono wizję obszaru objętego prognozą we wrześniu 2023 r.,
- dokonano analizy czynników potencjalnie mogących przynieść negatywne skutki dla środowiska,

1.3 CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM, ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, ORAZ SPOSOBY, W JAKICH TE CELE I INNE PROBLEMY ŚRODOWISKA ZOSTAŁY UWZGLĘDNIONE PODCZAS OPRACOWYWANIA DOKUMENTU ORAZ POWIĄZANIA Z INNYMI DOKUMENTAMI

Horyzontalnym dokumentem, do którego nawiązuje Strategia Rozwoju Gminy Lubochnia do 2040 roku jest „EUROPA 2020” – strategia Unii Europejskiej na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia, przyjęta w 2010 roku. Dokument ten wskazuje pięć nadrzędnych obszarów, w jakich działać powinna wspólnota europejska:

- zatrudnienie,
- badania i rozwój,
- klimat i energia,
- integracja społeczna,
- walka z ubóstwem.

oraz siedem tzw. inicjatyw przewodnich, na których należy koncentrować środki i zasoby:

- innowacje,
- gospodarka cyfrowa,
- zatrudnienie,
- młodzież,
- polityka przemysłowa,
- ubóstwo,
- oszczędne gospodarowanie zasobami.

Na gruncie Polskim, dokumentem horyzontalnym jest Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju „POLSKA 2030. Trzecia Fala nowoczesności”, która ma charakter rekomendacji w zakresie wyzwań rozwoju społeczno-gospodarczego oraz przestrzennego. Myślą przewodnią tego dokumentu jest pragnienie uniknięcia spowolnienia rozwoju gospodarczego i zbudowanie do 2030 roku przewag konkurencyjnych w wybranych obszarach, m.in. w obszarze edukacji, który nie jest w Polsce odpowiednio eksploatowany.

Dokument ten jako cel nadrzędny stawia poprawę warunków życia mieszkańców Polski, który zostanie osiągnięty poprzez równoczesne oddziaływanie na trzy obszary:

- konkurencyjność i innowacyjność gospodarki,
- równoważenie potencjałów rozwojowych regionów,
- efektywność i sprawność państwa.

Specyficzne miejsce w systemie krajowych dokumentów strategicznych zajmuje Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 która uznaje, że rozwój Polski możliwy jest wyłącznie wtedy, gdy uda się pogodzić interesy wszystkich użytkowników przestrzeni, tj. mieszkańców, przedsiębiorców i inwestorów oraz władz centralnych, regionalnych i lokalnych. Za najważniejsze pola współpracy na rzecz zagospodarowania przestrzeni w dokumencie tym uznano:

- poprawę konkurencyjności największych miast i budowę powiązań między nimi,
- tworzenie warunków równomiernego rozwoju poza największymi miastami,
- rozwój infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej,

- wzmacnianie odporności na zagrożenia związane z bezpieczeństwem energetycznym
- i ekstremalnymi zjawiskami naturalnymi,
- systematyczną budowę i utrzymanie skutecznego systemu planowania przestrzennego.

W Strategii Rozwoju Gminy Lubochnia do 2040 roku odnajdujemy liczne nawiązania do trzech w/w dokumentów horyzontalnych. Z dokumentu „EUROPA 2020” strategia czerpie inspiracje w zakresie planowania działań uwzględniających przeciwdziałanie zmianom klimatu i poszukiwaniu racjonalnych sposobów gospodarowania zasobami. Z dokumentu „POLSKA 2030” wynika znaczenie, jakie Gmina Lubochnia przykłada do budowy i wykorzystania w przyszłości potencjału zawartego w edukacji swoich mieszkańców. A w uznaniu dla idei godzenia interesów, zawartej w Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju, punktem wyjścia dla wielu planowanych działań są zapisy Studium Uwarunkowań i Kierunków Rozwoju Gminy Lubochnia z 2016 roku.

Dokumentem strategicznym, łączącym koncepcje horyzontalne z rozwojem regionalnym, jest Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030, będąca zbiorem uniwersalnych dla całego kraju wartości i zasad współpracy. Dokument ten określa ramy, w jakich możliwe jest planowanie rozwoju regionalnego (wojewódzkiego) i lokalnego (powiatowego i gminnego). Główne zapisy tego dokumentu dotyczą:

- zrównoważonego rozwoju całego kraju, czyli zmniejszenia dysproporcji w rozwoju społeczno-gospodarczym obszarów miejskich i wiejskich,
- identyfikacji potrzeb i zasobów oraz wyzwań i barier, tak aby efektywniej dobierać narzędzia interwencji,
- wsparcia obszarów słabiej rozwiniętych gospodarczo, w tym szczególnie obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją i miast tracących swoje funkcje społeczno-gospodarcze,
- wsparcia konkurencyjności i innowacyjności oraz działań dotyczących podniesienia jakości kapitału ludzkiego i społecznego,
- podniesienia kompetencji administracji publicznej i wspieranie budowy powiązań lokalnych,
- zwiększenia roli i odpowiedzialności samorządów lokalnych za rozwój lokalny, w tym szczególnie za realizację wspólnych, ponad granicznych projektów.

Strategia Rozwoju Gminy Lubochnia do 2040 roku największe znaczenie przykłada do działań mających na celu podniesienie jakości kapitału ludzkiego i społecznego poprzez działania w obszarze edukacji. Podczas przygotowywania strategii bardzo dużą uwagę przykładano do diagnozy społeczno-ekonomicznej oraz środowiskowo-przestrzennej Gminy, tak aby właściwie zidentyfikować potrzeby rozwojowe i rozpoznać bariery, które blokują rozwój gminy. Strategia bardzo mocno podkreśla także konieczność współpracy ponadlokalnej i realizacji wspólnych, zintegrowanych projektów.

W Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030, przyjętej Uchwałą Nr XXXI/414/21 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 6 maja 2021 r. Gmina Lubochnia nie jest wskazana wprost, należy jednak do Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Tomaszów Mazowiecki - Opoczno, czyli jednego z czterech obszarów w województwie łódzkim,

w których duże miasta – w tym przypadku niestety tracące funkcje społeczno-gospodarcze – oddziałują ekonomicznie, społecznie, przestrzennie i kulturowo na otaczające je gminy. Obszary takie powinny charakteryzować się kompleksowym podejściem do projektów w zakresie transportu publicznego, zwiększania efektywności energetycznej, poprawy stanu środowiska przyrodniczego (szczególnie w zakresie ochrony powietrza), wzrostu atrakcyjności osadniczej, wsparcia rozwoju kształcenia i szkolenia zawodowego oraz rozwoju kultury, turystyki i rekreacji. Ważne jest, aby samorządy tworzące dany Miejski Obszar Funkcjonalny przygotowały projekty rozwojowe o zintegrowanym charakterze (tematycznym lub terytorialnym), gdyż tylko takie działania uzyskają wsparcie w ramach instrumentu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

Należy też zauważyć bliskość Gminy Lubochnia z obszarami wiejskimi uznanymi za:

- obszary zagrożone trwałą marginalizacją (gminy Czerniewice, Budziszewice, Żelechlinek), charakteryzującymi się niską atrakcyjnością osadniczą, problemami demograficznymi, słabą dostępnością komunikacyjną, brakami w infrastrukturze komunalnej, niskim poziomem przedsiębiorczości, bezrobociem i obniżonym poziomem zamożności mieszkańców, dla których przewidziano działania o charakterze pobudzającym w zakresie wzmocnienia istniejących potencjałów i aktywnej integracji, m.in. w zakresie przedsiębiorczości, dostępności komunikacyjnej, integracji społecznej, rozwoju infrastruktury technicznej i poprawy dostępności do podstawowych usług publicznych – w wyniku działań o charakterze strategicznym, obszary te powinny zostać przekształcone w Obszary Aktywnej Integracji,
- obszary z dominującą funkcją rolniczą, przyrodniczą lub turystyczną ale położone poza Miejskimi Obszarami Funkcjonalnymi (ponownie są to gminy Czerniewice, Budziszewice, Żelechlinek), które wyróżniają się potencjałem środowiska przyrodniczego (doliny rzek, obszary cenne przyrodniczo i krajobrazowo), dziedzictwem kulturowym (obszary i obiekty zabytkowe) lub zagospodarowaniem turystycznym; obszary te powinny być racjonalnie wykorzystywane poprzez zaplanowanie działań dywersyfikujących gospodarkę ale ze szczególnym zwróceniem uwagi na obszary chronione i cenne przyrodniczo oraz na zwiększanie odporności na zmiany klimatu i zagrożenia naturalne (retencja) – w wyniku działań o charakterze strategicznym, obszary te powinny zostać przekształcone w Obszary Zielonej Gospodarki.

Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030 w odniesieniu do obszarów wiejskich określa cztery wspólne grupy problemów dla gmin wiejskich i są to:

- problemy transportowe, które dotyczą zarówno braków i niedostatków w infrastrukturze komunikacyjnej (obwodnice i stan dróg), jak i wykluczenia z dostępu do transportu publicznego,
- niski potencjał gospodarczy, zarówno w zakresie rolnictwa (wsparcie i modernizacja), jak i rozwoju funkcji pozarolniczych (głównie kapitał ludzki i społeczny),
- stan środowiska naturalnego, szczególnie w zakresie jakości wód powierzchniowych i powietrza oraz niewystarczającej ochrony obszarów cennych przyrodniczo,

- presja urbanizacyjna, prowadząca do chaosu przestrzennego (niedorozwój infrastruktury) i wzrostu kosztów społecznych (konflikty).

Strategia proponuje dla gmin wiejskich opracowanie planów rozwoju opartych na następujących założeniach:

- wsi wielofunkcyjnej, opartej na branżach komplementarnych dla rolnictwa oraz innowacyjności związanej z nowymi sektorami, m.in. zielonej gospodarki czy odnawialnych źródeł energii (OZE),
- świadczeniu usług społecznych dla starzejącego się społeczeństwa (opieka, terapia, integracja) oraz usług związanych z zagospodarowaniem czasu wolnego (turystyka, rozrywka, edukacja),
- podnoszeniu kwalifikacji zawodowych, zwłaszcza w zakresie telekomunikacji (Internet) oraz dostosowanie do potrzeb rynkowych (reorientacja zawodowa),
- podnoszeniu jakości życia (Smart Villages) w zakresie mobilności, przedsiębiorczości, innowacji, edukacji, usług zdrowotnych i przeciwdziałaniu wykluczeniu,
- zrównoważony rozwój w ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich (KSOW) oraz Lokalnych Grup Działania (LGD), które służyć mają rozwojowi współpracy pomiędzy wszystkimi podmioty zaangażowanymi w rozwój obszarów wiejskich,
- zapewnienia jak najlepszej jakości środowiska przyrodniczego, poprzez dbanie o tereny zielone jako miejsca wypoczynku, rekreacji i aktywności fizycznej oraz ochronę terenów o największych walorach przyrodniczo-krajobrazowych.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa łódzkiego oraz Plan Zagospodarowania Przestrzennego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Łodzi, przyjęty Uchwałą nr LV/679/18 Sejmiku Województwa łódzkiego z dnia 28 sierpnia 2018 r., określający cele i kierunki rozwoju przestrzennego województwa łódzkiego również wprost nie odnosi się do Gminy Lubochnia. Zgodnie z założeniami planu, gmina Lubochnia jest obszarem wiejskim o słabej dostępności do usług publicznych i jej rozwój powinien koncentrować się na niwelowaniu tej słabości.

W projekcie Strategii Rozwoju Powiatu Tomaszowskiego na lata 2021-2030, ogłoszonym w dn. 23 sierpnia 2021 r. w celu przeprowadzenia konsultacji społecznych, Gmina Lubochnia określona jest tylko poprzez jeden czynnik rozwojowy – zgłoszenie do Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Tomaszów Mazowiecki – Opoczno, w ramach których realizowane będą projekty dotyczące m.in. zwiększenia efektywności energetycznej, poprawy stanu środowiska przyrodniczego (jakość powietrza), rozwój kultury, turystyki i rekreacji, wzrost jakości osadniczej, rozwój zrównoważonego transportu turystycznego, wsparcie kształcenia i szkolenia zawodowego oraz rozwój gospodarczy.

1.4 USTALENIA I GŁÓWNE CELE PROJEKTU STRATEGII ROZWOJU GMINY LUBOCHNIA

Strategia to ogólny program działań, mający na celu jak najlepsze wykorzystanie posiadanego potencjału i zasobów dla osiągnięcia wyznaczonych celów. Strategia rozwoju to proces powiązanych ze sobą czynności, które mają w konsekwencji doprowadzić do wzmocnienia i rozwoju organizacji w dłuższym okresie. Strategia rozwoju powinna zawierać w sobie elementy:

- planistyczne, czyli odpowiadający na pytanie, co chcemy osiągnąć w przyszłości,

- organizacyjne, czyli jak połączyć posiadane zasoby dla osiągnięcia zakładanych celów,
- decyzyjne, czyli jakie działania i w jakim czasie będą realizowane,
- motywacyjne, czyli jak zaktywizować zespół dla osiągnięcia lepszych efektów działań,
- kontrolne, czyli sprawdzające jak działania są realizowane i czy przynoszą spodziewane efekty.

Strategia Rozwoju Gminy to koncepcja długofalowego działania na rzecz rozwoju najniższego szczebla samorządu lokalnego, która poprzez racjonalne gospodarowanie zasobami ma przyczynić się do podniesienia jakości życia mieszkańców. Strategia Rozwoju Gminy powinna odnosić się do idei zrównoważonego rozwoju, czyli zintegrowanego planowania w obszarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym, prowadzącego do rozwiązania problemów lub wzmocnienia posiadanych potencjałów.

Efektom Strategii Rozwoju Gminy powinno być podniesienie jakości życia mieszkańców, mierzone następującymi efektami:

- wzrostem wykorzystania posiadanych zasobów,
- poprawą stanu środowiska naturalnego,
- wzrostem i różnorodnością działalności gospodarczej,
- wzrostem dochodów mieszkańców i budżetu gminy,
- podniesieniem atrakcyjności gminy dla nowych mieszkańców i inwestorów,
- stworzenie warunków dla kreatywności i innowacyjności mieszkańców.

Przy budowie Strategii Rozwoju Gminy należy mieć świadomość, że chociaż jest ona kompromisem pomiędzy chęciami i możliwościami, to musi być inspirująca i innowacyjna. Nie może służyć wszystkim interesom, ale musi przekładać się na podniesienie jakości życia wszystkich mieszkańców. Chociaż dokument przyjmowany jest na okres kilku lat, to realizacja strategii odbywa się w warunkach ciągłej zmiany, zarówno wewnątrz gminy, jak i w jej otoczeniu, dlatego należy zaplanować moment jej sprawdzenia i korekty.

Obecnie obowiązujący Program Rozwoju Gminy Lubochnia na lata 2015-2020 został przyjęty uchwałą nr XIX/131/2016 Rady Gminy Lubochnia z dnia 27 stycznia 2016 roku i od tego czasu nie był aktualizowany. W oparciu o przeprowadzoną wówczas diagnozę oraz analizę potrzeb, zdefiniowano misję gminy Lubochnia, która brzmi:

„Stworzenie obszaru przyjaznego dla mieszkańców gminy poprzez podniesienie poziomu ich życia i zapewnienie stałego, zrównoważonego rozwoju opartego na solidnej bazie usługowo-gospodarczo-rolniczej oraz potencjale endogenicznym”

Tak określona misja została opisana następującymi celami strategicznymi i operacyjnymi:

1. Stabilny rozwój potencjału endogenicznego i technicznego gminy Lubochnia:
 - 1.1. ochrona środowiska przyrodniczego – dbałość o zasoby naturalne gminy,
 - 1.2. wysoka jakość i powszechny dostęp do infrastruktury technicznej na obszarze gminy.
2. Przeciwdziałanie depopulacji gminy Lubochnia poprzez zwiększenie jej atrakcyjności dla ogółu mieszkańców:

- 2.1. rozwój elementów strefy społecznej skierowanych do młodych mieszkańców gminy – edukacja, rynek pracy i tożsamość lokalna,
- 2.2. Rozwój elementów sfery społecznej skierowanych do mieszkańców gminy znajdujących się w trudnej sytuacji – ochrona zdrowia, pomoc społeczna, włączenie społeczne, przeciwdziałanie wykluczeniu komunikacyjnemu,
3. Wykorzystanie aktywności gospodarczej mieszkańców dla rozwoju ekonomicznego gminy Lubochnia:
 - 3.1. Rozwój branży rolno-spożywczej – nowoczesna i wyspecjalizowana produkcja rolno-spożywcza uwzględniająca specyfikę gminy,
 - 3.2. Dynamizacja aktywności przedsiębiorców na lokalnym rynku.

Potrzeba opracowania nowej Strategii Rozwoju Gminy Lubochnia, z perspektywą do roku 2040, powstała w związku z wystąpieniem kilku czynników o charakterze wewnętrznym i zewnętrznym. Większość z nich była możliwa do przewidzenia i wynikała z przyjętej perspektywy planowania do roku 2020, wystąpiły jednak i takie czynniki, których nikt nie przewidział, i które całkowicie zmieniły system planowania. Pandemia COVID-19 i trwający za naszą wschodnią granicą od lutego 2022 roku konflikt zbrojny, całkowicie zmieniły system myślenia o rozwoju, nie tylko na poziomie lokalnym, wymuszając rozważanie obok scenariuszy pozytywnych, zakładających dynamiczny rozwój, także strategii konserwatywnych, a nawet defensywnych zarządzania gminą.

Zainicjowanie spodziewanej zmiany priorytetów zarządzania rozwojem lokalnym należy upatrywać we wrześniu 2019 roku, kiedy przyjęto Krajową Strategię Rozwoju Regionalnego 2030, która jako źródło rozwoju społecznego i terytorialnie zrównoważonego uznała miejscowe zasoby i regionalne potencjały. Strategia wskazała m.in. te obszary, które nie mogą w pełni wykorzystywać posiadanych zasobów, gdyż utraciły swoje funkcje społeczno-gospodarcze i stały się bardziej narażone na różne zjawiska kryzysowe. Zaplanowano takie wykorzystywanie środków krajowych oraz funduszy unijnych, aby po pierwsze zmniejszyć dysproporcje w poziomie rozwoju pomiędzy regionami, a po drugie promować mechanizmy oddolnej współpracy, które nakierowane są na rozwiązywanie lokalnych problemów.

W roku 2019 rozpoczęły się także prace nad nową Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030, która miała opierać się na zaktualizowanym w 2018 roku Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego i miała być powiązana z kolejną perspektywą finansową Unii Europejskiej na lata 2021-2027. Przyjęta ostatecznie dopiero w 2021 roku strategia rozwoju województwa sformułowała trzy cele główne rozwoju:

- nowoczesna i konkurencyjna gospodarka, który to cel będzie osiągnięty poprzez wspieranie procesów transformacji gospodarki i budowania wysokiej jakości kapitału ludzkiego,
- obywatelskie społeczeństwo równych szans, które będzie miało zapewniony równy dostęp do infrastruktury społecznej i usług publicznych, w tym szczególnie służącej poprawie zdrowia,

- atrakcyjna i dostępna przestrzeń, zapewniająca wysoką jakość życia przy jednoczesnym poszanowaniu zasobów środowiska.

W 2020 roku do opracowania nowej strategii rozwoju przystąpił także Powiat Tomaszowski, którego Zarząd postanowił na nowo zdefiniować najważniejsze dążenia rozwojowe do roku 2030 w oparciu o posiadane zasoby, zebrane doświadczenia oraz pojawiające się, nowe aspiracje. W nowych, pandemicznych warunkach, za najważniejsze cele strategiczne uznano zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców oraz rozwój infrastruktury ochrony zdrowia i dostosowanie usług zdrowotnych do nowych wyzwań. Pozostałe cele strategiczne dotyczą edukacji i rozwoju mieszkańców, poprawy jakości powietrza i wód powierzchniowych, zwiększenia zainteresowania wśród turystów oraz dostosowania infrastruktury komunikacyjnej i usługowej do potrzeb mieszkańców.

W listopadzie 2020 roku weszła także w życie nowelizacja ustawy z dnia 6 grudnia 2006 roku o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, która wprowadziła nowe obowiązki dla jednostek samorządu terytorialnego. Ich zadaniem jest integracja wymiaru społecznego, gospodarczego i przestrzennego w dokumentach strategicznych przygotowywanych na różnych poziomach administracji samorządowej. W wyniku nowelizacji ustawy, wprowadzono szczegółowe regulacje dotyczące sporządzania strategii rozwoju gminy m.in. w zakresie:

- obowiązku przyjęcia przez Radę Gminy uchwały określającej szczegółowy tryb i harmonogram opracowania projektu strategii, w tym także obowiązkowych konsultacji projektu z sąsiednimi gminami, ich związkami oraz właściwym dyrektorem zarządu gospodarki wodnej,
- wymogu uzyskania opinii właściwego zarządu województwa w zakresie zgodności projektu strategii z zasadami regionalnej polityki przestrzennej określonej w strategii rozwoju województwa.

W roku 2021 rozpoczęły się prace nad utworzeniem, na podstawie zapisów nowej Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego, Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Tomaszów Mazowiecki – Opoczno, do którego gmina Lubochnia zgłosiła akces. W dniu 26 stycznia 2022 roku 14 samorządów podpisało porozumienie o współpracy, zobowiązując się m.in. do przygotowania listy zintegrowanych projektów odpowiadających kompleksowo na potrzeby i problemy gmin wchodzących w skład obszaru.

W związku z wyżej określonymi czynnikami, Wójt Gminy Lubochnia podjął decyzję o odstąpieniu od aktualizacji obowiązującego do końca 2020 roku dokumentu i konieczności opracowania nowej Strategii Rozwoju Gminy Lubochnia z perspektywą planowania do roku 2040. W tym celu przygotował i przedstawił Radzie Gminy projekt uchwały, określającej tryb i harmonogram opracowania Strategii Rozwoju, w tym trybu jej konsultacji, który został przyjęty uchwałą nr XLVI/284/21 Rady Gminy Lubochnia z dnia 24 listopada 2021 roku. Załącznik nr 1 do w/w Uchwały określa zakres prac związanych z opracowaniem Strategii Rozwoju Gminy Lubochnia do roku 2040, w tym w szczególności:

- przeprowadzenie diagnozy społecznej, gospodarczej i przestrzennej oraz wypracowania założeń funkcjonalno-przestrzennych rozwoju,

- przeprowadzenie konsultacji społecznych, przygotowania raportu z ich przebiegu i wyników oraz jego publikacji,
- uzyskanie opinii Zarządu Województwa Łódzkiego w zakresie zgodności projektu strategii z zasadami regionalnej polityki przestrzennej,
- przygotowanie ewaluacji trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji strategii rozwoju gminy,
- przedstawienie projektu Strategii Rozwoju Gminy Lubochnia do roku 2040 do przyjęcia w drodze uchwały Radzie Gminy Lubochnia.

W marcu 2022 r. podpisano umowę na opracowanie Strategii Rozwoju Gminy Lubochnia do 2040 roku, w ramach której wykonawca został zobligowany do przeprowadzenia analizy ankiet, zbieranych od mieszkańców gminy Lubochnia oraz badania ankietowego i wywiadów indywidualnych z sołtysami wszystkich sołectw gminy i wskazanymi pracownikami Urzędu Gminy Lubochnia. Na tej podstawie przeprowadzona została wstępna analiza uwarunkowań zewnętrznych i określono potrzeby i kierunki rozwoju gminy Lubochnia. Równolegle przeprowadzono analizę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy Lubochnia oraz analizę wybranych wskaźników opisujących gminę Lubochnia na tle grupy porównawczej, w skład której weszły 3 sąsiednie gminy wiejskie oraz najwyżej i najniżej klasyfikowana gmina wiejska z obszaru Województwa Łódzkiego wg badania jakości życia mieszkańców z 2014 r. W oparciu o te dane wskazano obszary problemowe i potencjały rozwojowe, określono wizję i misję gminy, wskazano cele strategiczne i operacyjne oraz opisano prowadzące do ich osiągnięcia przedsięwzięcia.

Projekcja rozwoju

Planowanie strategiczne służy przede wszystkim poprawie systemu podejmowania decyzji, tak aby były one jak najbardziej zrozumiałe i akceptowane dla organizacji. Planowanie powinno być oparte na racjonalnych przesłankach, powinno dążyć do zminimalizowania ryzyka i powinno służyć osiągnięciu korzyści zarówno w krótkim, jak i długim okresie.

Planowanie strategiczne w jednostkach samorządu terytorialnego powinno być wynikiem szerokiej zgody pomiędzy mieszkańcami a władzami pochodzącym z wyborów i wyznaczać kierunku rozwoju oraz działania nakierowane na rozwiązywanie problemów i tworzenie lepszych warunków do życia.

Misja gminy i wizja jej rozwoju

Misja to powód, dla którego dana organizacja istnieje i który wyróżnia ją spośród innych, to także wspólne wartości, którymi kierują się władze i członkowie organizacji. Gmina jest formą organizacji wyjątkową ze względu na swoich mieszkańców oraz miejsce, w którym żyją. Specyfika misji gminy powinna odnosić się do:

- historii gminy,
- bieżących aspiracji,
- otoczenia i jego zasobów.

Ze względu na zapisy ustawy o samorządzie gminnym, które wskazują, że misja zawsze musi odnosić się do zaspokajania zbiorowych potrzeb wspólnoty, Misję Gminy Lubochnia można sformułować w następujący sposób:

Mieszkańcy gminy Lubochnia, rodziny, przyjaciele oraz znajomi, łączą swoje siły i środki w celu realizacji działań zmierzających do poprawy warunków swojego życia.

Lokalna wspólnota dążyć będzie do zaspokojenia swoich potrzeb poprzez partnerską współpracę i w zgodzie z warunkami naturalnymi, tak aby zapewnić sobie i przyszłym pokoleniom podstawy do ciągłego rozwoju.

Gmina Lubochnia łączy tradycję z nowoczesnością a nowoczesność z tradycją.

Misja samorządu lokalnego powinna wyznaczać kierunki działań i wskazywać ramy, w których muszą się one mieścić, informować i wyjaśniać mieszkańcom gminy, jakie są najważniejsze przesłanki wskazanych celów oraz motywować do wspólnego działania. Z misji powinna także wynikać wizja gminy, czyli syntetyczny opis stanu gminy do którego należy dążyć. Wizja wskazuje kierunek, w którym powinna podążać wspólnota lokalna. Wizja Gminy Lubochnia może brzmieć:

Zgodne działania mieszkańców gminy Lubochnia, realizowane przez wskazanych przez siebie reprezentantów doprowadzą do podniesienia jakości życia i wzmocnienia lokalnych więzi. Koncentracja wysiłków na zapewnieniu mieszkańcom dostępu do jak najwyższej jakości usług, poczynając od opieki zdrowotnej, przez edukację i wychowanie, do sprawnej komunikacji pomiędzy miejscowościami i węzłami administracyjnymi uczyniła gminę Lubochnia miejscem przyjaznym do życia i pracy.

Mieszkańcy gminy Lubochnia, w odpowiedzialności za środowisko naturalne w którym żyją i w którym żyć będą ich dzieci, rozwijali nowoczesne rolnictwo, innowacyjne branże przemysłowe i usługowe, oparte na ekologicznych i energooszczędnych technologiach.

Program operacyjny na lata 2022 – 2030

Cele strategiczne i kierunki działań zostały opracowane na podstawie przeprowadzonej diagnozy oraz na wnioskach z wywiadów z udziałem osób odpowiedzialnych za zarządzanie i bieżące administrowanie gminą. Cele i kierunki działań zostały także poddane konsultacjom społecznym, z których raport stanowi integralną część niniejszego dokumentu.

Strategia rozwoju Gminy Lubochnia do 2040 roku definiuje 3 cele strategiczne i przyporządkowane do priorytetu i działania:

Cel 1. Poprawa jakości życia mieszkańców w kluczowych obszarach:

Priorytet 1.1. Aktywizacja społeczna, działania:

- budowa miejsc zabawy, rekreacji i integracji mieszkańców:
 - ✓ budowa skateparku lub pumptrucku w Lubochni
 - ✓ w sołectwie Brenica (przy ul. Spacerowej)
 - ✓ w sołectwie Glinnik
 - ✓ w sołectwie Lubochenek
 - ✓ w sołectwie Lubochnia Dworska

- ✓ w sołectwie Marianka
- budowa świetlic wiejskich wraz z zagospodarowaniem terenu:
 - ✓ budowa wspólnej świetlicy dla sołectwa Dąbrowa i Nowy Glinnik
 - ✓ zagospodarowanie terenu w sołectwie Henryków
 - ✓ zagospodarowanie terenu wokół świetlicy w sołectwie Kochanów
 - ✓ budowa świetlicy i zagospodarowanie terenu w sołectwie Emilianów
 - ✓ zagospodarowanie terenu przy OSP w sołectwie Nowy Jasień
- budowa i rozbudowa infrastruktury sportowej:
 - ✓ budowa boiska wielofunkcyjnego przy Szkole Podstawowej w Glinniku
 - ✓ budowa, rozbudowa hali sportowej przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Lubochni,
 - ✓ budowa boiska wielofunkcyjnego w Nowym Jasieniu,
 - ✓ modernizacja boiska trawiastego i kompleksu Orlik w Lubochni
- dostosowanie infrastruktury oświatowej do lokalnych potrzeb:
 - ✓ budowa żłobka lub utworzenie miejsc opieki nad dziećmi do lat 3

Priorytet nr 1.2. Opieka zdrowotna i opieka nad seniorami, działania:

- stworzenie warunków do rozwoju usług ochrony zdrowia w miejscowości Lubochnia
- budowa nowej i wykorzystanie istniejącej infrastruktury kulturalnej w miejscowości Lubochnia do organizacji zajęć i opieki dla seniorów

Priorytet nr 1.3. Dostępność komunikacyjna, działania:

- budowa i przebudowa dróg gminnych wraz z infrastrukturą:
 - ✓ budowa drogi pomiędzy miejscowościami Emilianów i Brenica
 - ✓ budowa drogi w sołectwie Dębniak
 - ✓ budowa ul. Spacerowej oraz modernizacja tzw. drogi pod lasem w Glinniku
 - ✓ budowa drogi w sołectwie Henryków w kierunku Nowego Jasienia
 - ✓ budowa drogi w sołectwie Jasień w kierunku Lechowa
 - ✓ przebudowa drogi w sołectwie Kochanów
 - ✓ przebudowa drogi Lubochenek – Kierz
 - ✓ przebudowa ul. Sportowej i Leśnej w sołectwie Lubochnia, Lubochnia-Górki
 - ✓ budowa dróg w sołectwie Luboszewy
 - ✓ budowa dróg w sołectwie Marianka (kierunek Dąbrowa i Luboszewy)
 - ✓ budowa dróg w sołectwie Małecz (kierunek Tarnowska Wola i Skrzyńki)
 - ✓ budowa dróg w sołectwie Nowy Jasień
 - ✓ przebudowa drogi w sołectwie Tarnowska Wola
 - ✓ modernizacja mostu oraz szlaku historycznego w sołectwie Lubochnia
 - ✓ budowa drogi w miejscowości Olszowiec
 - ✓ utwardzenie dróg prowadzących do nowych i nowopowstających osiedli oraz wydzielanych terenów pod zabudowę mieszkaniową i mieszkaniowo-usługową
- rozbudowa układów komunikacyjnych przy węzłach na S8
 - ✓ przebudowa układu komunikacyjnego w sołectwie Emilianów i Nowy Olszowiec
 - ✓ budowa obwodnicy w Jakubowie dla otwarcia terenów inwestycyjnych

- włączenie miejscowości Lubochnia w system komunikacji zbiorowej organizowanej przez Miasto Tomaszów Mazowiecki wraz z budową węzła przesiadkowego oraz organizacja zbiorowej komunikacji lokalnej połączonej z dowozem uczniów do placówek edukacyjnych.

Cel 2. Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych:

Priorytet nr 2.1. Zrównoważona gospodarka wodna, działania:

- melioracja i mała retencja:
 - ✓ łąki w sołectwie Lubochnia Dworska,
 - ✓ tereny wokół rzeki Lubochenki przy ul. Skierniewickiej w Lubochni,
 - ✓ zagospodarowanie wód opadowych
- budowa ujęć wody i stacji uzdatniania wody wraz rozbudową sieci wodociągowej:
 - ✓ budowa stacji uzdatniania wody w sołectwie Tarnowska Wola
 - ✓ rozbudowa i przebudowa sieci wodociągowej w sołectwie Luboszewy
 - ✓ rozbudowa stacji uzdatniania wody (dodatkowy zbiornik) w Dąbrowie
 - ✓ budowa sieci wodociągowej dla nowopowstających terenów mieszkaniowo-usługowych
- modernizacja oczyszczalni ścieków wraz z rozbudową sieci kanalizacyjnej:
 - ✓ modernizacja i rozbudowa istniejącej oczyszczalni ścieków w Lubochni Dworskiej
 - ✓ budowa sieci kanalizacji sanitarnej w sołectwie Dębniak i Tarnowska Wola oraz Henryków
 - ✓ budowa sieci kanalizacji sanitarnej w sołectwie Luboszewy
 - ✓ budowa sieci kanalizacji sanitarnej w sołectwie Glinnik
 - ✓ budowa sieci kanalizacji sanitarnej w sołectwie Lubochenek
 - ✓ budowa sieci kanalizacji sanitarnej dla nowopowstających terenów mieszkaniowo-usługowych
- budowa nowej oczyszczalni ścieków

Priorytet nr 2.2. Poprawa klimatu, działania:

- budowa farmy fotowoltaicznej o mocy do 1,5 MW w celu zaspokajania potrzeb własnych,
- głęboka termomodernizacja wraz z wykorzystaniem OZE budynku Urzędu Gminy,
- rozbudowa sieci gazowej i budowa nowej sieci gazowej

Priorytet nr 2.3. Gospodarka odpadami, działania:

- budowa punktu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych (PSZOK)

Priorytet nr 2.4. Ład przestrzenny, działania:

- uporządkowanie przestrzeni wspólnych:
 - ✓ centrum miejscowości Lubochnia (pod kątem nadania mu funkcji miastotwórczych)
- rozbudowa istniejących i budowa nowych stref przemysłowych:
 - ✓ rozbudowa stref w sołectwach Jasień, Lubochnia-Górki, Glinnik i Dąbrowa
 - ✓ budowa stref w sołectwach Brenica, Emilianów i Lubochnia-Górki, Lubochnia
 - ✓ budowa strefy przy drodze powiatowej w kierunku Skrzynek

- opracowanie lub aktualizacja Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego:
 - ✓ dla sołectwa Jasień
 - ✓ dla sołectwa Lubochnia-Górki (zmiana przeznaczenia terenów pod budownictwo mieszkaniowe)
 - ✓ dla sołectwa Lubochnia i Lubochnia Górki (tereny pod inwestycje)
 - ✓ dla sołectwa Nowy Glinnik – Osiedle (tereny wokół lotniska)
- uporządkowanie stanów prawnych terenów tzw. wspólnot gruntowych
- wytyczenie terenów o charakterze mieszkaniowo-usługowym jako sposób na pozyskanie nowych mieszkańców

Cel 3. Współpraca na rzecz kompleksowego rozwiązywania problemów i wykorzystywania potencjałów:

Priorytet nr 3.1.

Realizacja projektów zintegrowanych w ramach Miejskiego Obszaru Funkcjonalny Tomaszów Mazowiecki – Opoczno:

- poprawa efektywności energetycznej w gminie Lubochnia – oświetlenie przyjazne naturze. Rozbudowa i modernizacja istniejącego oświetlenia ulicznego na energooszczędne na terenie gminy Lubochnia
- ochrona przed pożarami, prowadzenie akcji ratowniczych oraz usuwanie skutków katastrof na terenie MOF poprzez zakup wozów bojowych wraz z niezbędnym wyposażeniem oraz wyposażenia dla OSP w gminie Lubochnia
- transport niskoemisyjny/zeroemisyjny
- tworzenie wspólnej oferty turystycznej pomiędzy gminą Lubochnia i Inowłódz poprzez zagospodarowanie szlaku historyczno-turystycznego wraz z budową mostku na rzece Lubochence w gminie Lubochnia

Priorytet nr 3.2.

Rozwój lokalny kierowany przez społeczność, działania:

- działania na rzecz wzmocnienia więzi lokalnych z uwzględnieniem potrzeb osób starszych i wykluczonych,
- działania na rzecz wzmocnienia więzi lokalnych z uwzględnieniem potrzeb młodzieży,
- działania zmierzające do wzmocnienia lokalnych potencjałów, w tym szczególnie do wyłonienia nowych liderów społecznych i gospodarczych
- działania na rzecz wzmocnienia atrakcyjności obszarów wiejskich, m.in. poprzez zagospodarowywanie przestrzeni wspólnych i budowy systemów komunikowania się z wykorzystaniem narzędzi cyfrowych

Priorytet nr 3.3. Partnerstwa lokalne, działania:

opracowanie planów odnowy miejscowości dla poszczególnych sołectw

Wskazane powyżej zadania są bardzo różnorodne i prezentują szeroki wachlarz, od przedsięwzięć bardzo materialnych i skonkretyzowanych jak np. budowa dróg, świetlic czy rozbudowy gazociągów po działania bardziej „miękkie” opierające się np. na poprawianiu lokalnych więzi społecznych, realizacji dokumentów czy edukacji społecznej. Dla potrzeb

prognozy oddziaływania na środowisko skupiono się na tych przedsięwzięciach, które da się skonkretyzować i określić ich lokalizację w przestrzeni. Można oczywiście zastanawiać się, czy działania tzw. miękkie również mogą wpłynąć na stan środowiska, jednak są one na tyle ogólne, że nie sposób ich oceniać. Np. „rozwój oferty turystycznej” może teoretycznie spowodować lokalizację szlaków turystycznych czy miejsc wypoczynku. Jednak bez jakichkolwiek lokalizacji nie sposób przewidywać ewentualnych oddziaływań, jednocześnie pamiętając, że przecież także i ewentualne tego typu inwestycje będą musiały być zgodne z przepisami dotyczącymi ochrony środowiska czy ochrony przyrody. Podobnie również np. wykonanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego może w dalekiej konsekwencji przynieść jakieś oddziaływania, gdyż w tych planach teoretycznie mogą być wprowadzone możliwości lokalizacji przedsięwzięć znacząco oddziałujących. Jednak nie jest możliwe w żadnym przypadku choć minimalne przybliżenie zakresów dalszych planów, programów, strategii. Także i one jednak będą wymagały osobnych ocen i konsultacji.

Natomiast inwestycje, które można skonkretyzować i próbować opisać ich oddziaływanie to:

- Budowa dróg
- Budowa i rozbudowa sieci infrastruktury
- Melioracje łąk
- Modernizacja i budowa oczyszczalni ścieków
- Budowa farmy fotowoltaicznej
- Rozbudowa istniejących i budowa nowych stref przemysłowych

W przypadku zdecydowanej większości z tych przedsięwzięć lokalizacja została dość dokładnie zaplanowana w oparciu o suikzp gminy, stąd też można ocenić na ile zmieni się sposób zagospodarowania terenu i czy nie zostaną zajęte cenne siedliska przyrodnicze. Jedynie w przypadku rozbudowy infrastruktury nie jest wiadomym, gdzie będą poprowadzone poszczególne nitki. Należy jednocześnie zauważyć, że duża część z tych przedsięwzięć nie kwalifikuje się do kategorii „przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko”, które zostały wskazane w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, nie mniej zostały one wzięte pod uwagę, gdyż nie są obecnie dokładnie znane rozmiary tych przedsięwzięć, a w przypadku nierozważnej lokalizacji mogłyby ulec zniszczeniu np. cenne siedliska przyrodnicze. Żadne ze wskazanych w Strategii zadań nie kwalifikuje się do kategorii przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko. Żadne z zadań nie są również zamierzone do realizacji na terenach ustanowionych form ochrony przyrody, w tym na obszarach Natura 2000.

Przy ocenie oddziaływania na środowisko zadań wskazanych w Strategii Rozwoju Gminy Lubochnia należy pamiętać, że strategia sama w sobie nie jest podstawą do wydawania jakichkolwiek decyzji, czy też podejmowania działań. Każde z przedsięwzięć będzie musiało zostać wskazane do realizacji w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego lub będzie musiało uzyskać decyzję o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Przed wydaniem pozwolenia na budowę konieczne będzie sprawdzenie, czy dla danego przedsięwzięcia nie istnieje konieczność uzyskania decyzji

o środowiskowych uwarunkowaniach. Na każdym z tych etapów sprawdzone zostaną możliwości wystąpienia potencjalnych znaczących negatywnych oddziaływań na środowisko oraz wprowadzone zostaną środki i działania minimalizujące te oddziaływania.

2. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA

2.1 POŁOŻENIE FIZYCZNO-GEOGRAFICZNE

Opracowanie obejmuje teren gminy Lubochnia. Administracyjnie Lubochnia położona jest we wschodniej części województwa łódzkiego, w powiecie tomaszowskim. Teren gminy sąsiaduje z gminami: Ujazd, Budziszewice, Czerniewice, Inowłódź, miastem Tomaszów Mazowiecki oraz gminą Tomaszów Mazowiecki. Wg danych GUS powierzchnia gminy wynosiła 13137 ha, w gminie zamieszkiwało 7258 osób, a średnia gęstość zaludnienia wynosiła 55 osób na 1km². W gminie wydziela się dwadzieścia sołectw: Brenica, Dębniak, Dąbrowa, Emilianów, Glinnik, Henryków, Jasień, Kochanów, Lubochenek, Lubochnia, Lubochnia-Górki, Lubochnia Dworska, Luboszewy, Marianka, Małecz, Nowy Glinnik z jednostką pomocniczą Osiedle Nowy Glinnik, Nowy Jasień, Nowy Olszowiec, Olszowiec i Tarnowska Wola. Miejscowości nie posiadające statusu sołectwa to: Albertów, Chrzemce, Cygan, Czółna, Jakubów, Kierz, Kruszewiec, Rzekietka oraz Szczurek. Baza danych Teryt zachowuje podobny podział, przy czym w ogóle nie wydziela Lubochni Dworskiej, Nowego Olszowca oraz Osiedla Nowy Glinnik. Wg bazy danych Teryt wszystkie sołectwa gminy mają status wsi, za wyjątkiem trzech nie wykazywanych. Sołectwo Dębniak zostało uznane za kolonię. Jako wieś zostały również zakwalifikowane: Albertów, Chrzemce, Jakubów i Kierz, choć nie są one uznawane za sołectwa. Cygan, Czółna, Jakubów i Kruszewiec zostały zaklasyfikowane jako osady.

Według podziału na jednostki fizyczno-geograficzne J. Kondrackiego¹ zdecydowana większość terenu gminy (jej część centralna i północna) znajduje się w prowincji Niż Środkowoeuropejski (31), podprowincji Nizina Środkowopolska (318), w makroregionie Wzniesienia Południowomazowieckie (318.8), w mezoregionie Równina Piotrkowska (318.84). Niewielki północny skrawek gminy (północna część sołectwa Brenica) znajduje się w obrębie Wysoczyzny Łódzkiej (318.82). Południowe części sołectw Lubochnia Górki, Luboszewy, Dąbrowa i Glinnik znajdują się w obrębie mezoregionu Dolina Białobrzaska (318.85).

Tabela 1 Regionalizacja fizyczno - geograficzna

Mezoregion	Makroregion	Podprowincja	Prowincja
Wysoczyzna Łódzka (318.82)	Wzniesienia Południowomazowieckie (318.8)	Nizina Środkowopolska (318)	Niż Środkowoeuropejski (31)
Równina Piotrkowska (318.84)			
Dolina Białobrzaska (318.85)			

Zgodnie z podziałem geobotanicznym Polski omawiany obszar leży w Dziale Mazowiecko-Poleskim E, Krainie Południowomazowiecko-Podlaskiej E.3, Podkrainie

¹ Kondracki J., Geografia Regionalna Polski, PWN, Warszawa 2001;

Południowomazowieckiej E.3a, Okręgu Wysoczyzny Rawskiej E.3a.2, Podokręgu Rogowsko-Rawskim E.3a.2.a.

2.2 BUDOWA GEOLOGICZNA

Gmina Lubochnia położona jest w obrębie antyklinorium środkowopolskiego, w obrębie którego wyróżnia się antyklinę Inowłodzia. Utwory te stanowią fragmenty większych jednostek mezozoicznych stanowiących fundament budowy geologicznej całego regionu południowej części Mazowsza. W podłożu całej gminy występuje jednolita pokrywa reprezentowana przez dolomity, margle, dolomity margliste, mułowce margliste, wapienie, wapienie skaliste, wapienie organodetrytyczne, wapienie oolitowe, wapienie z krzemieniami i wapienie dolomityczne. Wiekowo przynależą one do górnej jury, do piętra Oksfordu. Głębokość zalegania stropu tych warstw to od 130 m n.p.m. w części północnej do 160 m n.p.m. w części południowej. Najstarszymi osadami nawierconymi w rejonie gminy Lubochnia są utwory jury środkowej. Miąższość osadów środkowojurajskich osiąga na tym obszarze ok. 800 m. Bezpośrednio pod utworami czwartorzędowymi zalegają utwory jury górnej, ich łączna miąższość to ok. 500 m. Należy w tym miejscu zwrócić uwagę, że budowę geologiczną gminy Lubochnia opisują dwa arkusze mapy geologicznej: część centralną i wschodnią mapa z 1970 r. (ark. Skierniewice), zaś część zachodnią mapa z 2007 r. (ark. Łódź). Według arkusza Skierniewice w podłożu występują wapienie płytowe, rafowe, gąbkowe z krzemieniami oraz wapienie stromatoporowo-koralowe. Jako, że ark. Łódź opracowany jest na podstawie nowszych badań należy przyjąć, że właściwe rozeznanie utworów zostało dokonane na tej mapie. Nie zmienia to jednak faktu, że arkusze różnią się tylko rodzajem skał, zaś ich wiek i struktura pozostają te same. Na powierzchni gminy Lubochnia zalegają rozległe powierzchnie utworów deponowanych tu w czasie okresów zlodowaceń. Największe rozprzestrzenienie mają tu gliny zwałowe oraz piaski i żwiry wodnolodowcowe deponowane tu w okresie Zlodowacenia Środkowopolskiego, w Stadiaie mazowiecko-podlaskim (Stadiał Warty). Miąższość utworów czwartorzędowych jest zróżnicowana i wynosi od kilku - kilkunastu metrów do nawet 60 – 70 metrów w części północnej gminy. Największa miąższość osadów czwartorzędowych została nawiercona w Luboszewach (85 m). W dolinach cieków deponowane były i ciągle są mułki, piaski i żwiry rzeczne. Szczególnie rozległe i mięzsze powierzchnie tych utworów deponowane są w dolinie Pilicy, gdzie widoczne są trzy terasy akumulacyjne. Interesującym elementem budowy geologicznej gminy są wydmy powstałe w wyniku działania wiatru. Względne wysokości niektórych wydm osiągają nawet 10 metrów. Wydmy grupują się głównie w zachodniej części gminy, w lasach na zachód od wsi Małecz oraz na zachód od Lubochni i Luboszewów.

Miąższość osadów czwartorzędowych generalnie zmniejsza się w kierunku z północy na południe. Litologia i tektonika podłoża mezozoicznego ma znaczny wpływ na warunki sedymentacji w całym czwartorzędzie oraz na współczesną rzeźbę terenu. Poszczególne ciek, w tym Pilica i Gać mają swoje założenia na liniach dyslokacyjnych. Na południe od doliny Pilicy (a więc poza granicami gminy) powszechnie występują osady zlodowacenia południowopolskiego. Teren gminy Lubochnia pokrywają osady zlodowacenia środkowopolskiego. W okresie tym doszło do dwukrotnej transgresji lądolodu, w wyniku których osadziły się dwa poziomy glin zwałowych, cztery poziomy osadów

wodnolodowcowych oraz osady zastoiskowe. Łądolód stadiału maksymalnego (Radomki) objął swym zasięgiem tereny położone również na południe od doliny Pilicy. Natomiast maksymalny zasięg stadiału mazowiecko-podlaskiego wyznacza współczesna dolina Pilicy. Stanowiła ona dolinę marginalną przed czołem łądolodu. U schyłku stadiału Warty na terenie gminy zaczęła kształtować się współczesna sieć rzeczna wykorzystująca sieć dolin marginalnych i proglacialnych. W interstadiale bużańskim osadziły się piaski tarasów nadzalewowych w dolinie Pilicy. Zlodowacenie północnopolskie pozostawiło piaski rzeczne tarasów nadzalewowych o miąższości do 10 m, mułki i piaski eluwialne na piaskach wodnolodowcowych górnych stadiału Warty, a także piaski eoliczne i eoliczne w wydmach. Osady holocenijskie reprezentują piaski rzeczne tarasów zalewowych, piaski rzeczne o miąższości do 10 m w dolinie Pilicy oraz torfy.

2.3 WODY POWIERZCHNIOWE

Teren gminy jest dość ubogi jeśli chodzi o sieć hydrograficzną. Na terenie gminy wyróżniono tylko sześć cieków mających nazwy: Dopływ spod Brenicy, Dopływ spod Jasienia, Dopływ spod Tarnowskiej Woli, Gać, Lubochenka i Pilica. Pozostałe cieki to drobne, okresowo wyschnięte rowy melioracyjne służące gospodarce rolnej lub leśnej. Ale również cieki posiadające hydronimy, z wyjątkiem Pilicy, stanowią niewielkie cieki mające charakter drobnych strug, a miejscami można je wręcz traktować również jako rowy melioracyjne. Pod względem hydrograficznym analizowany obszar w całości należy do dorzecza Wisły. Centralna część Gminy odwadniana jest przez potok Lubochenka, zaś część wschodnią odwadnia Gać. Przez południową część gminy przepływa Pilica. Pomimo, że jest to duża rzeka, to jednak ma ona niewielki wpływ na charakter terenu gminy, gdyż położona ona jest na jej południowych rubieżach, które nie są zamieszkałe. Na omawianym terenie jest to typowa rzeka nizinna². Szerokie koryto i powolny nurt sprzyjają meandrowaniu oraz częstym przerzutom. Dorzecze rzeki Pilicy charakteryzuje się wezbraniem przede wszystkim typu roztopowego, występującymi na przełomie lutego i marca (rzadziej w styczniu lub w kwietniu). Zdarzają się również wezbrania letnie, spowodowane gwałtownymi ulewami, najczęściej pod koniec lipca i sierpnia. Najniższe stany wodowskazowe w dorzeczu Pilicy mają miejsce w czerwcu i w lipcu. Wczesne pojawianie się niżówek może mieć częściowe uzasadnienie w specyficznej budowie geologicznej zlewni, sprzyjającej ucieczkom wód letnich w głąb podłoża. Dolina Pilicy rozumiana w sensie geomorfologicznym osiąga miejscami nawet 1,5 km szerokości. Lubochenka i Gać to niewielkie cieki mające charakter strug. Gać stanowi lewy dopływ Pilicy i odwadnia wschodnią część gminy. Długość strugi wynosi ok. 18 km, a powierzchnia dorzecza ok. 91 km². Źródła strugi znajdują się na północ od wsi Brenica, na wysokości ok. 183 m n.p.m. Ujście do Pilicy znajduje się na terenie Spały na wysokości ok. 146 m n.p.m. Gać nazywana była dawniej Guźnicą (od staropolskiej nazwy błot i bagien). Wypływa z okolic Tarnowskiej Woli i Walentynowa na wododziale Pilicy i Bzury. Płyynie przez główny kompleks Puszczy Pilickiej, a jej bieg jest przegrodzony czterema spiętrzeniami: Szczurek, Wojcieszek, Konewka i Spała. Wody Gaci od dawna używano do celów gospodarczych. Do historii przeszła zwłaszcza młynarska rodzina Spałów.

² Na podstawie: Wikipedia

Na przełomie XVII i XVIII wieku nad Gacią, niedaleko jej ujścia do Pilicy, stał drewniany młyn wodny, w którym pracował młynarz Bartłomiej Spała. Po nim młyn objął jego syn Marcin, który urządził dodatkowo przy młynie folusz. Około 1820 r., po śmierci Marcina Spały, który utopił się, jego syn Kacper uruchomił obok młyna tartak o jednym kole wodnym i jednej pile. Spałowie musieli opuścić to miejsce w związku z budową w 1884 r. rezydencji myśliwskiej i urządzeniem zwierzyńca dla cara Aleksandra III. Pozostałością tamtych czasów jest staw w Spale, użytkowany obecnie do rekreacji i hodowli ryb. Gać wpływa do Pilicy nieco poniżej Spały, poza terenem gminy Lubochnia.

Lubochenka to lewy dopływ rzeki Czarnej. Długość strugi wynosi 11,1 km i odwadnia ona centralną część gminy. Nazwa Lubochenka pojawia się w źródłach dopiero pod koniec XVIII w. (1791). Inne odcinkowe lub wariantowe nazwy rzeki to: Biała Gać, Luboszanka, Luboszewka, Struga Lubocheńska. Lubochenka ma źródła na południe od wsi Lubochenek na wysokości ok. 181 m n.p.m., przepływa przez centralną część Lubochni Dworskiej, a następnie przepływa przez tereny leśne, a dalej przez dzielnicę Kaczka, już na terenie miasta Tomaszów Mazowiecki. Uchodzi do rzeki Czarnej w Wilanowie, dzielnicy Tomaszowa Mazowieckiego, ok. 1,5 km powyżej ujścia rzeki Czarnej do rzeki Wolbórki, na wysokości ok. 154 m n.p.m.

Dopływ spod Brenicy, Dopływ spod Jasienia oraz Dopływ spod Tarnowskiej Woli to niewielkie ciek mające charakter niewielkich strumieni czy czasem wręcz rowów melioracyjnych. Pierwszy z nich to dopływ Lubochenki, zaś dwa ostatnie to dopływy Gaci.

Według podziału na jednolite części wód powierzchniowych na terenie gminy wyróżniono trzy JCWP: Czarna PLRW200017254689, Gać PLRW200017254729 oraz Pilica od Wolborki do Drzewiczki PLRW200019254799. Należy tu zwrócić uwagę, że terminem „Czarna” określona została Lubochenka. Na terenie gminy wyróżniono również cztery zlewnie JCWP: Czarna PLRW200017254689, Gać PLRW200017254729, Krzemionka PLRW200017272629 oraz Pilica od Wolborki do Drzewiczki PLRW200019254799. Ciek Krzemionka płynie na północny-wschód od granic gminy, jednak część jej zlewni znalazła się w jej granicach.

Zbiorniki wodne

Również wody powierzchniowe stojące są na terenie gminy słabo rozpowszechnione, i nie mają one istotnego wpływu na kształt sieci hydrograficznej gminy. Łączna powierzchnia tych wód powierzchniowych to zaledwie 10,7 ha. Na terenie gminy zinwentaryzowano ok. 61 zbiorników wód powierzchniowych, przy czym w zdecydowanej większości to niewielkie przydomowe oczka wodne i niewielkie stawy. Wyróżnić należy jedynie kilka największych: staw Ług (pow. 4,1 ha, brak oficjalnego hydronimu, Ług to nazwa lokalna), staw na północ od Brenicy, na terenach leśnych (1,5 ha), który został utworzony na Gaci i Dopływie spod Tarnowskiej Woli (oba ciek łączą się w tym stawie) oraz kolejny niewielki staw utworzony na Gaci na wschód od Albertowa (1,3 ha). Warto również wspomnieć o istnieniu kilku niewielkich starorzeczy w dolinie Pilicy. Zdecydowana większość pozostałych

zbiorników ma powierzchnię poniżej 0,1 ha i właściwie nie ma żadnego znaczenia dla kształtowania sieci hydrograficznej gminy.

Zagrożenie powodziowe

Na terenie gminy brak jest zagrożeń powodziowych, za wyjątkiem terenów położonych w dolinie Pilicy. Zgodnie z mapami zagrożenia powodziowego opublikowanymi przez Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej, jako obszary szczególnego zagrożenia powodzią wydzielono tereny w dolinie Pilicy. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią o możliwości zalania wodą o prawdopodobieństwie raz na 100 lat ($Q=1\%$)³ i raz na 10 lat ($Q=10\%$)⁴ obejmują niezamieszkałą dolinę Pilicy. Na obszarze gminy, w obrębie doliny Pilicy nie było konieczności budowy wałów przeciwpowodziowych ani innych zabezpieczeń przeciwpowodziowych. Zasięg wód o prawdopodobieństwie raz na 10 lat zawiera się w granicach zalewu wody stuletniej, zaś oba zasięgi wód powodziowych obejmują niemal całą dolinę Pilicy. Zasięg wód powodziowych może w niektórych miejscach mieć szerokość nawet 1400 – 1500 m. Prócz obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, które obejmują wody o zasięgu $Q=1\%$ i $Q=10\%$ na mapach zagrożenia powodziowego wskazano również zasięg obszarów, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat. Obszary te nie stanowią obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, a ich zasięg jest niewiele większy od wód o prawdopodobieństwie wystąpienia raz na 100 lat. Również i te obszary obejmują tereny niezabudowane.

Ujęcia wód powierzchniowych

Na terenie gminy Lubochnia nie znajdują się ujęcia wód powierzchniowych.

2.4 WODY PODZIEMNE

Regionalizacja Hydrogeologiczna

Zgodnie z podziałem hydrogeologicznym Polski centralna i zachodnia część gminy wchodzi w skład⁵ kutnowsko-tomaszewskiego regionu hydrogeologicznego X, w którym główny poziom użytkowy wód podziemnych znajduje się w utworach jurajskich i czwartorzędowych. W obrębie tego regionu dodatkowo wydzielono rejon XA, w którym poziom użytkowy występuje wyłącznie w utworach jurajskich. Wschodnia część gminy wchodzi w skład regionu wokółświętokrzyskiego XIX, podregionu małogosko-sulejowski XIX1. Według Mapy Hydrogeologicznej Polski ark. Tomaszów Mazowiecki⁶ oraz ark. Popielawy⁷ na analizowanym terenie w profilu hydrogeologicznym występują wodonośne piętra jurajskie i czwartorzędowe, przy czym głównym piętrem wodonośnym są utwory jurajskie, zaś piętrem o znaczeniu podrzędnym są utwory czwartorzędowe.

Użytkowe piętra wodonośne

³ obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat

⁴ obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat

⁵ Kolago C., Miecznicki J., Mapa Hydrogeologiczna Polski w skali 1:200000 ark. Skierniewice, Wydawnictwa Geologiczne, Warszawa, 1985 r., Bierkowska M., Błaszczak J., Mapa Hydrogeologiczna Polski w skali 1:200000 ark. Łódź, Wydawnictwa Geologiczne, Warszawa, 1984 r.,

⁶ Pęczkowska B., Figiel Z., Mapa Hydrogeologiczna Polski ark. Tomaszów Mazowiecki, PIG, Warszawa, 2002 r.

⁷ Pęczkowska B., Figiel Z., Mapa Hydrogeologiczna Polski ark. Popielawy (d. Ujazd), PIG, Warszawa, 2002 r.

Czwartorzędowe piętro wodonośne występuje w piaskach i żwirach górnych stadiału maksymalnego oraz w utworach wodnolodowcowych dolnych stadiału mazowiecko-podlaskiego zlodowacenia środkowopolskiego. W północnej części gminy oraz w rejonie doliny cieków Gać spełnia ono wymagania dla poziomu użytkowego. Zwierciadło wody jest najczęściej swobodne. W rejonie Tarnowskiej Woli występuje na wysokości zbliżonej do 190 m n.p.m. Najniżej położone jest w dolinie rzeki Gać. Na większości obszaru warstwa wodonośna głównego poziomu użytkowego występuje pod nieciągłą pokrywą glin warciańskich, których miąższość wynosi nieco ponad 10 m. Główny poziom użytkowy w utworach czwartorzędowych występuje najczęściej na głębokości od 5 do 15 m. Na obszarze występowania czwartorzędowego piętra wodonośnego podrzędne poziomy użytkowe występują w utworach jury górnej i jury środkowej. Wodonośność potencjalnej studni wierconej wynosi 30 – 50 m³h w pasie Tarnowska Wola - Brenica i w dolinie rzeki Gać, a w części północnej gminy 10 – 30 m³h. Jakość wód jest dobra, wymagają one jednak prostego uzdatnienia (IIa), jedynie w południowo-wschodniej części doliny strugi Gać jakość wód jest średnia (IIb), a woda wymaga uzdatniania. Stopień zagrożenia tych wód jest średni (w miejscu występowania terenów leśnych) i wysoki (na terenach rolnych i zabudowanych).

Jurajskie piętro wodonośne Największe rozprzestrzenienie wśród utworów mezozoicznych mają węglanowe osady jury górnej, które stanowią zbiornik wód podziemnych o charakterze szczelinowo-krasowym. Zwierciadło wody ma najczęściej charakter napięty. W strefach bezpośredniego kontaktu hydraulicznego z wodami czwartorzędu jest swobodne. Przepływ wód w poziomie jury górnej następuje ku dolinie Pilicy, która jest strefą drenażu w skali regionalnej. Głębokość występowania poziomu górnourajskiego jest bardzo zróżnicowana. Pomiędzy Pilicą, a centrum gminy poziom użytkowy nawiercony jest na głębokościach 50 do 100 m. Natomiast w strefie bezpośredniego kontaktu wód czwartorzędu i jury górnej poziom wodonośny napotykaną jest już na głębokości do 5 m lub 5 – 15 m. Średnia miąższość poziomu wodonośnego przekracza 40 m. Wodonośność potencjalnej studni wierconej wynosi w rejonie Lubochnia Dworska – Glinnik oraz w dolinie Pilicy 70 – 120 m³h, zaś na pozostałym terenie 50 – 70 m³h. Jakość wód jest dobra, wymagają one jednak prostego uzdatnienia (IIa), jedynie w dolinie Pilicy oraz na południe od sołectwa Małecz jakość wód jest średnia (IIb), a woda wymaga uzdatniania. Stopień zagrożenia tych wód jest niski, a w południowo-zachodniej części gminy nawet bardzo niski. W dolinie Pilicy oraz w południowo-wschodniej części Nowego Glinnika stopień zagrożenia wód jest wysoki. W obrębie poszczególnych poziomów wodonośnych wydzielono jednostki hydrogeologiczne, których parametry przedstawiono poniżej.

Tabela 2 Główne parametry jednostek hydrogeologicznych

Symbol jednostki hydrogeologicznej	Piętro wodonośne	Głębokość występowania	Miąższość [m]	Współczynnik filtracji [m/24h]	Przewodność warstwy wodonośnej [m ² /24h]	Moduł zasobów odnawialnych [m ³ /24h/km ²]	Moduł zasobów dyspozycyjnych [m ³ /24h/km ²]
1aQI/Q-J	Czwartorzęd	5 - 15	23	10	230	140	70
3aQI/J	Czwartorzęd	5 - 15	20	20	400	140	70

4bJ ₃ I	Jura górna	15 - 50	>40	3	>120	50	35
5abJ ₃ I	Jura górna	15 - 50	>40	7	>280	185	90
5Q/baJ ₃ II	Jura górna	50 - 100	>40	7	>280	45	30
6aJ ₃ I	Jura górna	15 - 50	>40	7	>280	185	90
6Q/baJ ₃ I	Jura górna	15 - 50	>40	7	>280	45	30
9aQ-J ₃ II	Czwartorzęd/Jura górna	15 - 50	>40	8	>320	160	130

Główne Zbiorniki Wód Podziemnych

Według Mapy wstępnej waloryzacji głównych zbiorników wód podziemnych (Skrzypczak [red], 2003) oraz materiałów Państwowej Służby Hydrogeologicznej praktycznie cała gmina znajduje się w granicach Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 404 Zbiornik Kolutzki-Tomaszów. Jedynie w niewielkiej południowej części gminy znajduje się Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 410 Zbiornik Opczno. Umowną granicę pomiędzy tymi zbiornikami stanowi rzeka Pilica.

Według podziału Polski na jednolite części wód podziemnych niewielka północna część gminy znajduje się w JCWPd nr 80, część centralna i północna znajduje się w JCWPd nr 82, zaś część południowa w JCWPd nr 98.

Ujęcia wód podziemnych

Na obszarze gminy Lubochnia znajdują się dwa ujęcia wód podziemnych zaopatrujące ludność w wodę pitną. Jedno ujęcie znajduje się w Lubochni Dworskiej, zaś drugie w Dąbrowie Osiedlu. Oba ujęcia ujmują wody z jurajskiego piętra wodonośnego. Oba ujęcia posiadają obowiązujące pozwolenia wodnoprawne, ale nie zostały ustanowione dla nich strefy ochrony bezpośredniej lub pośredniej. Ujęcia znajdują się na wydzielonych i ogrodzonych działkach. Ze względu na istnienie warstw izolujących nie zachodziła konieczność utworzenia stref ochrony pośredniej. Poza tymi dwoma ujęciami na terenie gminy brak jest innych istotnych ujęć wód podziemnych.

2.5 KLIMAT⁸

Obszar gminy, wg rejonizacji klimatycznej opracowanej przez E. Romera, zaliczono do klimatu „Krainy Wielkich Dolin”. Zgodnie z charakterystyką klimatyczną J. Stachy’ego (Atlas hydrologiczny Polski 1987 r.) Nadleśnictwo Spała znajduje się w regionie mazowiecko-podlaskim, na granicy zasięgu klimatu kontynentalnego. Obszar ten jest uprzywilejowany pod względem cieplnym, gdyż sięga tu jeszcze wpływ Prądu Zatokowego. Prąd ten niesie przez wielkie nizinne obszary Europy masy ciepłego powietrza. Zjawisko to powoduje dużą zmienność pogody na tym obszarze, lecz jednocześnie łagodzi jej wahania. Jest to obszar o średniej wielkości opadów atmosferycznych 500 - 550 mm. Najwyższe miesięczne opady

⁸ Na podstawie: Plan Urządzania Lasu sporządzony na lata 2012 – 2021 dla Nadleśnictwa Spała w Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Łodzi, Program Ochrony Przyrody, Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej, Oddział w Warszawie, Wydział Produkcyjny w Łodzi, 2012 r.

przypadają na miesiące letnie. Średnia roczna wysokość temperatury wynosi od 7 do 8°C. Najcieplejszym miesiącem jest lipiec. Najniższe temperatury odnotowuje się w styczniu. Liczba dni z przymrozkami waha się od 60 do 70. Pokrywa śnieżna zalega przez ok. 60 dni w roku. Okres wegetacyjny trwa od 210 do 220 dni. Wilgotność względna powietrza wynosi od ok. 78% do 82%. Średnie roczne zachmurzenie notuje się poniżej 6,6 w skali pokrycia nieba 0 - 10. Przeciętnie 65% czasu w roku nad omawianym obszarem zalegają masy morskiego powietrza polarnego. Świadczy to o przewadze cyrkulacji z kierunków zachodnich. Najmniej wiatrów wieje z północy i północnego – wschodu, a także z kierunku południowego. Szczegółową charakterystykę klimatu gminy podano w oparciu o materiały obserwacyjne ze stacji meteorologicznej w Rogowie – stacji położonej najbliżej gminy. Średnie roczne sumy opadów wg danych stacji meteorologicznej w Rogowie są następujące: w latach 1925-1980 - 595,0 mm, w latach 2001-2010 - 672,8 mm. Wyraźny jest wzrost wielkości opadu w porównywanych okresach (o 13%). Szczególnie wysoki jest on w miesiącach wiosennych – sumaryczny średni opad w marcu, kwietniu i maju wynosi 123,0 mm w latach 1925-1980, i 192,0 mm w latach 2001-2010 (wzrost o 56%). Suma opadów w poszczególnych porach roku jest bardzo zróżnicowana. Opady okresu letniego są ponad dwukrotnie większe od opadów w miesiącach zimowych. Na najcieplejsze miesiące letnie (VI-VIII) przypadało w latach 1925-1980 - 39,7%, a w latach 2001-2010 - 35,2% opadów. Odptyw wody opadowej do głębszych warstw gleby ma miejsce głównie w miesiącach zimowych (XII-III). Największe ujemne zmiany retencyjne wody w gruncie występują w maju i czerwcu. Dopiero na początku grudnia zapas wody osiąga stan zbliżony do stanu notowanego w kwietniu. Wg pomiarów w stacji meteorologicznej w Rogowie na omawianym terenie najczęściej występują wiatry południowo-zachodnie (17,4%) i zachodnie (17,1%), a najrzadziej - północno-wschodnie (5,5%) i północne (7,0%). Ciszę odnotowano w 3,1% terminów pomiarowych. Średnia prędkość wiatru w latach 2001-2010 wyniosła 2,6 m/s. Najsilniejsze wiatry wiały z kierunku północno-zachodniego, zaś najłagodniejsze - południowo-wschodniego i północno-wschodniego. Największe prędkości wiatru odnotowano w miesiącach XII, II i III, natomiast najmniejsze w VIII i IX.

Topoklimat

Ze względu na dość jednolity charakter gminy na jej terenie można generalnie wyróżnić dwa rodzaje topoklimatu: topoklimat terenów rolnych oraz topoklimat terenów leśnych. W centrach poszczególnych wsi można wyróżnić jeszcze dodatkowo topoklimat terenów zabudowanych, który jednak ma bardzo lokalne rozprzestrzenienie.

2.6 POWIERZCHNIA ZIEMI

2.6.1 UKSZTAŁTOWANIE TERENU, ZAGROŻENIE OSUWISKOWE

Ukształtowanie terenu

Rzeźba terenu gminy jest mało zróżnicowana. Jest to teren w zasadzie równinny, ukształtowany w wyniku działalności lodowca z lokalnymi polami wydmy i pagórkami pochodzenia eolicznego, urozmaicony formami peryglacialnymi w dolinach rzek. Ważnym elementem rzeźby terenu jest dolina Pilicy z trzema poziomami terasowymi poprzecinany dolinami jej dopływów. Na terenie gminy dominują: wysoczyzny morenowe płaskie, równiny

denudacyjne, równiny sandrowe i wodnolodowcowe w ogólności. Interesującym elementem geomorfologicznym są wydmy, które szczególnie widoczne są w lasach zachodniej części gminy. W zasięgu terytorialnym gminy wysokość nad poziomem morza zamyka się w granicach 146-207 m. Najniżej położone tereny znajdują się w południowo-wschodniej części gminy, w miejscu gdzie Pilica opuszcza jej teren. Generalnie cała dolina Pilicy jest najniższym miejscem w gminie, a powierzchnia terenu gminy jest nachylona w kierunku doliny Pilicy. Najwyżej położonym punktem w gminie jest kulminacja jednej z wydm w lasach na zachód od sołectwa Małecz. Deniwelacje terenu w rejonie występowania wydm mogą dochodzić nawet do 10 metrów. Najwyżej położone tereny w gminie występują w jej części północno-zachodniej. W ukształtowaniu terenu zaznaczają się doliny Lubochenki i Gaci, choć tu wysokości względne nie są zbyt duże. Poszczególne sołectwa położone są na wysokościach od 180 do 190 m n.p.m., co odpowiada powierzchni zrównania denudacyjnego. Spośród antropogenicznych form ukształtowania terenu niewątpliwie wyróżnić należy trasę S8 z licznymi wałami i nasypami oraz teren składowiska odpadów. Z kolei teren jednostki wojskowej i znajdującego się tam lotniska został zniwelowany dla potrzeb tych obiektów. Za wyjątkiem tych trzech miejsc na terenie gminy nie występują inne znaczące formy morfologiczne pochodzenia antropogenicznego. W jednym miejscu na terenie gminy prowadzona była eksploatacja kopalni, jest to teren byłego złoża Glinnik Nowy I.

Zjawiska osuwiskowe

Na terenie gminy nie stwierdzono występowania zjawisk osuwiskowych, ani występowania terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi.

2.6.2 GLEBY

Teren gminy Lubochnia charakteryzuje się bardzo ciekawą strukturą użytkowania terenu. Centralna część gminy pozostaje w użytkowaniu rolniczym oraz znajdują się tu poszczególne wsie, które zlokalizowane są jako ulicówki, wzdłuż odchodzących od centrum gminy promieniście głównych dróg. Tereny rolne otoczone są szerokim pierścieniem lasu, można więc uznać, że centralna część gminy stanowi swoistą polanę pośród rozległych terenów leśnych tzw. Puszczy Pilickiej. Tereny leśne i zadrzewione zajmują łącznie aż 7449,56 ha, co stanowi 56,74% powierzchni gminy. Tereny rolne łącznie zajmują 4965,96, co stanowi 37,82% powierzchni gminy. Tak więc łączna powierzchnia terenów pozostających w użytkowaniu rolniczym, leśnym oraz wód powierzchniowych to ok. 95% powierzchni gminy. Różnego rodzaju tereny zabudowane czy zainwestowane zajmują łącznie niecałe 5% powierzchni gminy (2,77% powierzchni gminy zajmują tereny jednostki wojskowej). Zdecydowana większość terenów zabudowy mieszkaniowej została zakwalifikowana jako zabudowa zagrodowa (zaliczana w ewidencji gruntów jako tereny rolnicze), nie zmienia to jednak generalnego obrazu gminy, gdyż w dalszym ciągu ta zabudowa zagrodowa to jedynie 1,45% powierzchni gminy. Biorąc pod uwagę strukturę użytkowania terenu można uznać, że gmina posiada zdecydowanie wiejski charakter.

Opisane wcześniej warunki budowy geologicznej, rzeźby i warunków wodnych gminy Lubochnia znalazły swoje odzwierciedlenie w wykształceniu się pokrywy glebowej. Spośród

typów gleb na terenie gminy Lubochnia zdecydowanie przeważają gleby płowe oraz gleby piaskowe różnych typów genetycznych (bielicowe, rdzawe oraz brunatne kwaśne). Nieco mniejszy jest udział gleb brunatnych wylugowanych i brunatnych kwaśnych, ale i również one biorą ważny udział w składzie typów gleb gminy. W dolinach cieków występują mady oraz gleby mułowo-torfowe, szczególnie dużą powierzchnię zajmują one w dolinie Pilicy. Zdecydowanie mniejsze powierzchnie zajmują czarne ziemie oraz gleby murszowo-mineralne. Na terenach leśnych, które zajmują ponad połowę gminy występują słabe jakościowo gleby wykształcone w postaci gleb bielicowych lub też pseudobielicowych, znacznie przekształcone na skutek prowadzenia intensywnej gospodarki leśnej. Ich słabe właściwości wynikają również z naturalnych właściwości podłoża (piaski, piaski gliniaste). Na dużej części lasów warstwę gleby stanowi prawie wyłącznie humus w typie mor.

W strukturze kompleksów przydatności rolniczej gleb gminy Lubochnia wśród gruntów ornych dominują trzy kompleksy: żytni bardzo dobry, żytni dobry oraz żytni słaby. Mniejsze, ale również widoczne w strukturze glebowej rozprzestrzenienie ma kompleks pszenno-dobry. Kompleksy żytni bardzo słaby, zbożowo-pastewny mocno oraz zbożowo-pastewny słaby mają marginalne znaczenie w strukturze kompleksów rolniczej przydatności gleb. W dolinach cieków występują użytki zielone średnie i użytki zielone słabe i bardzo słabe. Podobnie jak w przypadku typów gleb, tak i w przypadku kompleksów gleb największe rozprzestrzenienie mają one w dolinie Pilicy.

Na terenie gminy Lubochnia zdecydowanie przeważają grunty orne, które stanowią aż 91,71% powierzchni wszystkich użytków rolnych. Niewielkie powierzchnie zajmują łąki i pastwiska (odpowiednio 2,44% i 5,86%), lokują się one głównie w dolinach cieków. Grunty klas dobrych zajmują stosunkowo dużą powierzchnię (ok. 57,45% użytków rolnych), nie mniej jednak powierzchnia gruntów klas słabszych (RV i RVI) również jest dość duża, jest to łącznie ok. 34,26% powierzchni użytków rolnych. Spośród wszystkich gruntów rolnych gleby klasy III zajmują łącznie powierzchnię ok. 535 ha, co stanowi ok. 10,5% wszystkich użytków rolnych. Gleby klasy III występują głównie w sołectwa Małecz, Brenica, Lubochnia Dworska oraz Dąbrowa. Strukturę klas glebowych przedstawiono w tabeli 4.

Tabela 3 Użytkowanie powierzchni gminy Lubochnia na podstawie mapy ewidencyjnej

Grupa użytków gruntowych	Rodzaj użytku gruntowego	Oznaczenie	Gmina Lubochnia	
			ha / %	
Użytki rolne	Grunty orne	R	4340,11	33,06
	Sady	S	23,62	0,18
	Łąki trwałe	Ł	286,72	2,18
	Pastwiska trwałe	Ps	119,91	0,91
	Użytki rolne zabudowane	BR	189,78	1,45
	Grunty pod stawami	Wsr	1,11	0,01

	Rowy	W	4,71	0,04
	Użytki rolne razem		4965,96	37,82
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	Lasy	Ls	7421,37	56,53
	Grunty zadrzewione i zakrzewione	Lz	28,19	0,21
	Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione razem		7449,56	56,74
Grunty zabudowane i zurbanizowane	Tereny mieszkaniowe	B	3,38	0,03
	Tereny przemysłowe	Ba	Brak	
	Inne tereny zabudowane	Bi	Brak	
	Zurbanizowane tereny niezabudowane	Bp	0,86	0,01
	Tereny rekreacyjno – wypoczynkowe	Bz	3,48	0,03
	Użytki kopalne	K	Brak	
	Tereny komunikacji			
	Drogi	Dr	196,63	1,5
	Tereny kolejowe	Tk	49,06	0,37
	Inne tereny komunikacyjne	Ti	Brak	
	Grunty zabudowane i zurbanizowane razem		253,41	1,93
	Użytki ekologiczne	Użytki ekologiczne	E	Brak
Nie użytki	Nie użytki	N	59,8	0,46
Grunty pod wodami	Grunty pod morskimi wodami wewnętrznymi	Wm		
	Grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi	Wp	36,14	0,28
	Grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi	Ws	Brak	

	Grunty pod wodami razem		36,14	0,28
Tereny różne	Tereny różne	Tr	363,93	2,77
Razem			13128,80	100%

Tabela 4 Klasy gleb gminy Lubochnia na podstawie mapy ewidencyjnej

Klasa Gleby	RIIIa	RIIIb	RIVa	RIVb	RV	RVI	ŁIV	ŁV	ŁVI	PsIII	PsIV	PsV	PsVI
Gmina Lubochnia ok. 5116,95 ha	46,79	485,09	1149,51	1258,44	1324	428,87	52,99	157,92	85,96	4,05	39,9	61,36	22,07
100%	0,91	9,48	22,46	24,59	25,87	8,38	1,04	3,09	1,68	0,08	0,78	1,20	0,43

2.7 ZASOBY NATURALNE

Na terenie gminy Lubochnia udokumentowane zostały trzy złoża kopaliny: Glinnik Nowy, Brenica oraz Skrzyńki-Matecz. Złoża Glinnik Nowy i Brenica to złoża kruszywa naturalnych, zaś złożo Skrzyńki-Matecz to złożo piasków kwarcowych do produkcji betonów komórkowych. Szczegółowe informacje dotyczące złóż terenu gminy zostały zebrane w tabeli poniżej.

Tabela 5 Udokumentowane złoża na terenie gminy Lubochnia⁹

ID Midas	Złoże/ Zasoby geologiczne	Obszar Górniczy/ Teren górniczy/	Kopalina	Stan zagospodarowania
2666	Skrzyńki-Matecz/ 1446 tys. m ³	Brak	Piaski kwarcowe do produkcji betonów komórkowych	Złoże rozpoznane wstępnie
5893	Glinnik Nowy/101 tys. t.	Brak	Kruszywa naturalne	Złoże rozpoznane szczegółowo
16683	Brenica/ 110 tys. t.	Brak	Kruszywa naturalne	Złoże rozpoznane szczegółowo

Glinnik Nowy¹⁰ – powierzchnia tego złoża wynosi ok. 2,4 ha, a średnia miąższość kopaliny wynosi 3,24 m. Grubość nadkładu mieści się w granicach od 0,6 do 1,8 m. Kopalina charakteryzuje się zawartością ziarn o średnicy poniżej 2 mm 97 %, zaś zawartość pyłów mineralnych wynosi 2,55%. Złoże jest suche. W pobliżu tego terenu eksploatowane było złożo „Glinnik Nowy I” (ID Midas 7888). Złoże to było eksploatowane w latach 1991 – 2014, obecnie jednak złożo to zostało wykreślone z bilansu zasobów, a istniejący tu obszar i teren górniczy zostały zniesione.

Brenica – powierzchnia tego złoża wynosi 1,4 ha. Brak jest bliższych informacji na temat tego złoża.

⁹ Na podstawie: Bilans zasobów złóż kopaliny w Polsce według stanu na dzień 31.12.2014 r., PIG, Warszawa

¹⁰ Na podstawie: Bednarz K. i in., Mapa Geośrodowiskowa Polski ark. Tomaszów Mazowiecki, PIG, Warszawa, 2004 r., Gabryś-Godlewska A. i in., Mapa Geośrodowiskowa Polski ark. Popielawy (d. Ujazd), PIG, Warszawa, 2004 r.

Skrzynki-Małecz – powierzchnia tego złoża to ok. 32 ha, a jego miąższość średnia wynosi 4,58 m. Grubość nadkładu mieści się w przedziale od 0,6 m do 0,8 m. Zawartość SiO₂ wynosi 96,19%, zawartość pyłów mineralnych 0,9%. W opisie do Mapy Geośrodowiskowej Polski złożo zostało uznane za konfliktowe ze względu na położenie na terenie leśnym.

2.8 ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

Teren gminy, ze względu na użytkowanie terenu, dość wyraźnie dzieli się na dwa główne rejony mające zupełnie odmienny charakter: pierścień zwartych kompleksów lasów oraz część centralna o charakterze rolniczym. Nieco odmienny charakter ma dolina Pilicy, która jednak położona jest nieco na uboczu gminy i nie stanowi elementu decydującego o jej charakterze. Obecnie na terenie gminy praktycznie nie występują naturalne zbiorowiska roślinne. Pierwotna roślinność terenu gminy reprezentowana była przez:

- niżowe łągi olszowe i jesionowo-olszowe siedlisk wodnogruntowych okresowo lekko zabagnionych (*Fraxino-alnetum*);
- grądy subkontynentalne lipowo-dębowo-grabowe (*Tilio-Carpinetum*) odmiana małopolska z bukiem i jodłą; forma wyżynna, seria uboga;
- świetlista dąbrowa (*Potentilo albae – Quercetum typicum*).

Spośród wyżej wymienionych siedlisk obecnie ostały się jedynie niewielkie fragmenty w postaci drobnych płatów leśnych czy nawet pojedynczych drzew. Fragmenty lasów łągowych zachowały się w dolinach cieków (głównie w dolinie Pilicy), jednak nie są to duże powierzchnie. Niewielkie tego typu drzewostany widoczne są w dolinie Lubochenki (środkowa część gminy) oraz w dolinie Gaci. Grądy subkontynentalne oraz świetlista dąbrowa jest właściwie nieobecna na terenie gminy. Można domniemywać, że pozostałością tych drzewostanów mogą być pojedyncze drzewa stanowiące pomniki przyrody oraz niektóre drzewa rosnące w rezerwachat Kruszewiec i Starodrzew Lubochniański (choć należy mieć świadomość, że flora rezerwatów również jest przekształcona na skutek długotrwałej gospodarki leśnej).

Lasy występujące na terenie gminy należą do Nadleśnictwa Spała. Pomimo, że zajmują one bardzo rozległe powierzchnie (ok. 56% powierzchni gminy) i wespół z terenami rolnymi decydują o jej charakterze, to jednak pod względem przyrodniczym mają one znikomą wartość. W zdecydowanej większości są to drzewostany gospodarcze z przewagą sosny, w których ujawniają się takie zjawiska jak: pinetyzacja, monotypizacja, cespityzacja, fruticetyzacja i juwenalizacja. W literaturze często spotyka się określenie „Puszcza Pilicka”, które jest zapewne stosowane ze względu na rozległość tych lasów. Jednak pod względem jakości tych drzewostanów nie można tu stosować terminu puszcza, który odnosi się do bardziej naturalnych drzewostanów. Również na terenach rolnych różnicowanie przyrodnicze jest niewielkie. Przeważają tu wielkopowierzchniowe grunty rolne, na których zwykle brak jest remiz śródpolnych, zagajników, oczek wodnych, szpalerów drzew itp. Tereny mające podwyższoną wartość przyrodniczą zostały już na terenie gminy objęte formami ochrony przyrody. Wymienić tu należy wszystkie cztery rezerваты przyrody, aleje pomników przyrody oraz obszary Natura 2000, a w szczególności łąki w dolinie Pilicy oraz dolinę Gaci. Z pozostałych interesujących miejsc wyróżnić można dolinę Lubochnianki

z inicjalnymi zadrzewieniami o charakterze łągowym (na północ od Lubochni Dworskiej i na wschód od Brenicy) oraz śródleśny staw położony na północ od sołectwa Brenica (oddział leśny nr 26) z dużą ilością interesującej roślinności wodno-błotnej. Jest to również ważne, choć niewielkie siedlisko ptactwa wodno-błotnego. Jako mający odmienny charakter należy tu również wspomnieć jezioro Ług położone na zachód od Jabłoni. Tereny objęte formami ochrony przyrody opisano w rozdziale poniżej. Reasumując, stan przyrody ożywionej na terenie gminy jest rozpoznany w dobrym stopniu i właściwie wszystkie jej wartościowe elementy zostały już objęte ochroną prawną. Na pozostałych terenach brak jest szczególnie interesujących form pod względem przyrodniczym. Oczywiście rozległe powierzchnie rolne czy leśne pełnią ważne funkcje bioklimatyczne, korytarzy migracyjnych czy turystyczne, ale pod względem bioróżnorodności mają one niewielką wartość.

2.9 OBSZARY CHRONIONE NA PODSTAWIE USTAWY Z 16 KWIECZNIA 2004

Na terenie gminy Lubochnia znajdują się następujące formy ochrony przyrody: cztery rezerwaty przyrody, fragment parku krajobrazowego, fragmenty dwóch obszarów Natura 2000 oraz kilkaset pomników przyrody. Poniżej scharakteryzowano poszczególne tereny i obiekty.

REZERWATY PRZYRODY¹¹

Gać Spalska Leśny rezerwat przyrody o powierzchni 81,65 ha, utworzony w 2006 roku na terenie gmin Lubochnia i Inowódz, w powiecie tomaszowskim, w województwie łódzkim. W roku 2010 zwiększono obszar rezerwatu do 85,89 ha. Na terenie gminy Lubochnia powierzchnia rezerwatu to ok. 35,5 ha. Rezerwat obejmuje fragment doliny rzeki Gać (lewy dopływ Pilicy) o długości blisko 8 km, między miejscowościami Jasień (powiat tomaszowski) i Spała. Celem ochrony w rezerwacie jest zachowanie ze względów naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych naturalnie wykształconych zespołów roślinnych - głównie łągu jesionowo - olszowego i olsu porzeczkowego, związanych ze śródleśną rzeką niziną oraz stanowisk chronionych i rzadkich roślin i zwierząt. Rezerwat został utworzony rozporządzeniem nr 32/2006 Wojewody Łódzkiego z dnia 16 listopada 2006 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Gać Spalska" (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 394, poz. 3037), następnie zmienionym zarządzeniem nr 14/2010 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi z dnia 11 lutego 2010 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Gać Spalska" (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 70, poz. 555).

Kruszewiec Zajmuje powierzchnię ok. 81,54 ha. Według aktu powołującego, celem ochrony rezerwatu jest zachowanie fragmentu wielogatunkowego lasu liściastego z udziałem jodły na granicy jej zasięgu. Rezerwat został utworzony zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 19 kwietnia 1979 r. w sprawie uznania za rezerwaty przyrody (MP nr 13, poz. 77), które następnie zostało zmienione zarządzeniem Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych z dnia 10 maja 1989 r. oraz zarządzeniem nr 18/2010 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi z dnia 10 marca 2010 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Kruszewiec". Ochroną objęty jest tu wielogatunkowy starodrzew z jodłą

¹¹ Na podstawie: Rąkowski G.: Rezerwaty przyrody w Polsce środkowej: monografia, Dział Wydawnictw Instytutu Ochrony Środowiska, Warszawa, 2006.

na granicy jej zasięgu. Las w rezerwacie reprezentuje zespoły wyżynnego jodłowego boru mieszanego i grądu subkontynentalnego w wariacie z jodłą. W drzewostanie dominuje jodła, lipa, dąb, grab, w domieszce zaś występuje buk i świerk. Najstarsze jodły i graby osiągnęły wiek 100 lat, najstarsze dęby – ok. 200 lat. W rezerwacie rosną m.in. widłak jałowcowaty, widłak goździsty, wawrzynek wilczełyko, bluszcz pospolity, kopytnik pospolity, marzanka wonna, konwalia majowa oraz grzyb sromotnik bezwstydnny.

Małecz Rezerwat został utworzony zarządzeniem Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych z dnia 12 sierpnia 1987 r. w sprawie uznania za rezerwy przyrody (MP nr 28, poz. 222 z 1987 r.), które zostało zmienione zarządzeniem nr 15/2010 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi z dnia 11 lutego 2010 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Małecz" (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 70, poz. 556). Rezerwat zajmuje powierzchnię ok. 9,3 ha. Głównym przedmiotem ochrony jest tu stanowisko ciepłolubnego krzewu – różanecznika żółtego, zasadzonego tu w 1928 r. przez ówczesnego właściciela lasu hr. Jana Ostrowskiego. Różanecznik rośnie w trzech skupieniach w wilgotnym borze sosnowym i odnawia się w sposób naturalny. Las w rezerwacie reprezentuje przemieszane mozaikowo zespoły boru mieszanego i boru wilgotnego. Drzewostan ma charakter dwupiętrowy. Górne piętro tworzy sosna w wieku ok. 140 lat, piętro dolne zaś dąb szypułkowy wieku ok. 80 lat. Spotyka się też pojedyncze okazy starszych 100 letnich dębów. W domieszce występuje świerk, osika, brzoza i dąb bezszypułkowy. Podszyt tworzy głównie jałowiec, kruszyna oraz podrost dębu i wierzby. W podmokłych zagłębieniach wśród drzewostanu spotyka się niewielkie płyty turzycowisk. W rezerwacie rosną m.in. bagno zwyczajne, borówka bagienna, borówka czernica, sit rozpierschły, turzyca pospolita, turzyca sina i trzęślica modra.

Starodrzew Lubochniański Rezerwat został utworzony zarządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 5 czerwca 1990 r. w sprawie uznania za rezerwy przyrody (MP nr 31, poz. 248 z 1990 r.), które następnie zostało zmienione zarządzeniem nr 16/2010 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi z dnia 10 marca 2010 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Starodrzew Lubochniański" (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 77, poz. 631). Rezerwat zajmuje powierzchnię ok. 22,4 ha. Ochroną objęto tu naturalnego pochodzenia starodrzew sosnowo-dębowy w wieku ponad 150 lat. Lasy rezerwatu stanowią pozostałość dawnych lasów doświadczalnych Szkoły Leśnej, których planowe urządzenie rozpoczęto jeszcze w pierwszej połowie XIX w. Później należały one do gospodarstwa leśnego rezydencji łowieckiej w Spale. Las w rezerwacie reprezentuje zespół grądu subkontynentalnego. Drzewostan tworzą tu głównie sosna i dąb. Liczne egzemplarze tych drzew osiągnęły wymiary pomnikowe. W domieszce występuje grab i lipa. Podszyt jest stosunkowo słabo rozwinięty.

PARK KRAJOBRAZOWY Spalski Park Krajobrazowy został utworzony Rozporządzeniem Nr 4/95 Wojewody Piotrkowskiego z dnia 5 października 1995 r. w sprawie utworzenia Spalskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Piotrkowskiego Nr 15, poz. 113), które następnie zostało zmienione Rozporządzeniem Nr 26/2006 Wojewody Łódzkiego z dnia 13 lipca 2006 r. w sprawie Spalskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 258,

poz. 1990). Park zajmuje powierzchnię ok. 12875 ha, z czego na terenie gminy Lubochnia jest to ok. 400 ha obejmujące fragment doliny Pilicy oraz fragment lasów położonych na północ od DK 48. Park stanowi obszar o dobrze zachowanych cechach krajobrazu naturalnego z bogatym i różnorodnym światem roślinnym i zwierzęcym. Chroni on dolinę rzeki Pilicy wraz z najbardziej cennymi przyrodniczo terenami przyległymi. W granicach parku przeważają tereny leśne (57,4%), ale znaczny udział mają też użytki rolne (35,6%). Pozostałe 7% powierzchni przypada na tereny zainwestowane i wody.

OBSZARY NATURA 2000

Lasy Spalskie PLH100003 Ostoja obejmuje fragment kompleksu leśnego leżącego po obu stronach Pilicy, którego osią jest odcinek doliny tej rzeki (od Spały do Teofilowa - z wyłączeniem tych miejscowości) oraz dolina rzeki Gać, lewobrzeżnego dopływu Pilicy. Teren jest tu równinny, zbudowany z osadów zlodowacenia odrzańskiego (piaski, piaski gliniaste, mady i piaski rzeczne). Na wysoczyźnie najczęściej spotyka się siedliska ubogich grądów, dąbrów świetlistych i borów sosnowych, w większości poroste drzewostanami sosnowymi. W dolinach rozwijają się łągi jesionowo-olszowe i zarośla wierzb wąskolistnych. Przedmiotem ochrony tego obszaru są następujące siedliska: 6430 Ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*), 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio Carpinetum*), 91D0 Bory i lasy bagienne (*Vaccinio uliginosi - Betuletum pubescentis*, *Vaccinio uliginosi - Pinetum*, *Pino mugo -Sphagnetum*, *Sphagno girgensohni - Piceetum*) i brzoźowo - sosnowe bagienne lasy borealne, 91E0 łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso - incanae*, olsy źródliskowe, 91I0 Ciepłolubne dąbrowy (*Quercetalia pubescenti - petraeae*), 91TO Sosnowy bór chrobotkowy (*Cladonio - Pinetum* i chrobotkowa postać *Peucedano-Pinetum*). Na terenie gminy Lubochnia obszar Natura 2000 zajmuje powierzchnię ok. 172 ha i obejmuje dolinę cieku Gać wraz z rezerwatem Stara Gać i otoczeniem. Dla obszaru Natura 2000 ustanowiony został plan zadań ochronnych zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi z dnia 14 lutego 2014 r., publikowane w Dzienniku Urzędowym Województwa Łódzkiego, poz. 740.

Łąki Ciebłowickie PLH 100035 Obszar "Łąki Ciebłowickie" położony jest w dolinie Pilicy, w miejscu, gdzie rzeka ta swobodnie meandruje, a cała dolina podlega naturalnym procesom geomorfologicznym i procesom biologicznym. Zaliczyć do nich należy regularne zalewy rzeki Pilicy, które pozwalają na coroczne odnawianie się zbiorowisk roślinnych i trwanie związanych z doliną ekosystemów. Jest to bardzo istotne zjawisko, zwłaszcza w kontekście wycofywania się rolnictwa z tego odcinka doliny Pilicy. Coroczne wylewy rzeki i swobodny spływ kry utrzymują w dobrej kondycji ekosystemy nieleśne, m.in. rozległe turzycowiska, małe płaty młak niskoturzycowych ze związku *Caricion nigrae* oraz interesujące i warte dokładnego zbadania niewielkie źródła. Jednocześnie zauważyć można stopniowe przekształcanie się dawnych, ekstensywnie użytkowanych łąk świeżych i zmiennowilgotnych w ziołorośla ze związku *Filipendulion*, które w bezpośredniej bliskości Pilicy płynnie przechodzą w ziołorośla nadrzeczne z rzędu *Convolvuletalia*. Ta poddana naturalnym procesom przyrodniczym mozaika siedlisk stanowi wielki walor i znajduje odzwierciedlenie

w dużej różnorodności biologicznej na charakteryzowanym terenie. Naturalny krajobraz doliny stanowi przykład charakterystycznej struktury zbiorowisk roślinnych związanych z doliną rzeki. W obszarze stwierdzono występowanie 8 siedlisk przyrodniczych oraz 11 gatunków z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej. "Łąki Ciebłowickie" posiadają istotne znaczenie w skali regionalnej dla występowania bezkręgowców wymienionych w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej. Na stosunkowo niewielkim obszarze występuje tutaj aż 5 gatunków: modraszek telejus, modraszek nausitous, czerwończyk nieparek, trzepla zielona oraz pachnica dębowa. Warunkiem ich bytowania jest m.in. występująca tu bogata mozaika siedlisk łąkowych, turzycowisk oraz ziołorośli. W grądach położonych na północnych obrzeżach terenu, porastających skarpy granicy tarasu zalewowego, występuje pachnica dębowa odnotowana na podstawie stwierdzeń imago. Ważnym składnikiem obszaru jest funkcjonowanie bardzo dobrze wykształconych eutroficznych starorzeczy, niemal corocznie zasilanych przez wylewy Pilicy, z takimi gatunkami jak: traszka grzebieniasta, kumak nizinny, wydra oraz bóbr europejski. Jest to jedno z 3 największych skupisk starorzeczy na całym obszarze doliny Pilicy. Charakterystyczną cechą "Łąk Ciebłowickich" są liczne strefy graniczenia i przenikania się siedlisk wymienionych w Dyrektywie Siedliskowej i pozostałych takich jak: grąd i ekstensywne łąki, ziołorośla okrajkowe i starorzecza, a także wydmy z murawami napiaskowymi i ekstensywne łąki lub turzycowiska. Cennym uzupełnieniem wartości przyrodniczych jest bytowanie 15 lęgowych gatunków z Dyrektywy Ptasiej, m.in.: bąk, bączek, derkacz, kropiatka, błotniak łąkowy, błotniak stawowy czy zimorodek. Przedmiotem ochrony są tu: 3150 Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion*, 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo - fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso - incanae*), 6430 Ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*), 6510 Nizowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*), 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio – Carpinetum*), 1337 bóbr europejski *Castor Fiber*, 1355 wydra *Lutra Lutra*, 1166 traszka grzebieniasta *Triturus Cristatus*, 1188 kumak nizinny *Bombina bombina*, 5339 różanka *Rhodeus sericeus amarus*, 1037 trzepla zielona *Ophiogomphus Cecilia*, 6177 modraszek telejus *Maculinea (Phengaris) teleius*, 6179 modraszek nausitous *Maculinea (Phengaris) nausithous*, 1060 czerwończyk nieparek *Lycaena dispar*. Całkowita powierzchnia tego obszaru wynosi ok. 474 ha, zaś na terenie gminy Lubochnia jest to 307 ha. Na terenie gminy Lubochnia, jak też i poza nią obszar obejmuje dolinę Pilicy. Teren chroniony w ramach obszaru Natura 2000 w dużej mierze pokrywa się z obszarem Spalskiego Parku Krajobrazowego.

2.10 KRAJOBRAZ

Generalnie na terenie gminy Lubochnia wyróżnić można dwa typy krajobrazu: krajobraz terenów leśnych użytkowanych gospodarczo oraz krajobraz wielkopowierzchniowych gruntów rolnych. Wśród krajobrazu wielkopowierzchniowych gruntów rolnych w poszczególnych sołectwach występuje krajobraz wsi w typie ulicówki. Odmiernym krajobrazem w stosunku do reszty gminy cechuje się teren Osiedla Nowy Glinnik, gdzie znajduje się zabudowa wielorodzinna, a krajobraz ma charakter miejski. W dolinie Pilicy wyróżnić można krajobraz dolin rzecznych. Ze względu na równinne

ukształtowanie terenu w gminie brak jest szczególnie interesujących otwarć widokowych, krajobrazów, widoków itp. Z ciekawszych elementów wyróżnić można jednak niewątpliwie widok na charakterystyczny kościół pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny, który dobrze widoczny jest z dróg, wzdłuż których rozlokowały się poszczególne sołectwa i z trasy S8 oraz pomnikowe aleje drzew w sołectwach Henryków i Glinnik. Ciekawym elementem krajobrazu jest niewątpliwie dolina Pilicy, choć tu brak jest punktów widokowych, z których można by obserwować rzekę i jej dolinę. Ciekawostką stanowią również pola wydm w sołectwie Małecz, ale widok na nie ze względu na położenie w terenach leśnych jest ograniczony do najbliższego otoczenia. Negatywnym elementem krajobrazu jest niewątpliwie droga ekspresowa S8, która stanowi duży dysonans w krajobrazie. Negatywne oddziaływania na krajobraz związane jest również z faktem, że trasa ta przecina gminę niemal w połowie. Składowisko odpadów znajdujące się w części południowo-zachodniej gminy jest elementem, który mógłby negatywnie wpływać na krajobraz, jednak nie jest ono widoczne nawet z bliskiej odległości, co należy uznać za bardzo pozytywne.

2.11 ZABYTKI I OBIEKTY O WARTOŚCIACH KULTUROWYCH

Na terenie gminy znajduje się szereg obiektów ujętych w rejestrze zabytków oraz w gminnej ewidencji zabytków. Zostały one szczegółowo opisane w dokumencie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Lubochnia oraz w innych dokumentach związanych z zabytkami gminy.

3. OCENA POTENCJALNYCH ZMIAN STANU ŚRODOWISKA PRZY BRAKU REALIZACJI USTALEŃ STRATEGII

Strategia Rozwoju Gminy Lubochnia nie jest dokumentem, na podstawie którego będą bezpośrednio wydawane poszczególne decyzje, nie mniej jednak bez tej strategii mogą nie zostać skryształizowane cele, którymi kierował się będzie samorząd, w związku z czym mogłyby nie zostać one zrealizowane. Istotny jest również fakt, że w przypadku niektórych z przedsięwzięć możliwość ich realizacji związana jest z pozyskaniem środków finansowych, które nie mogłyby zostać przyznane bez ich wyznaczenia w Strategii. Generalnie Strategia Rozwoju Gminy Lubochnia wyznacza działania, które można uznać za neutralne dla stanu środowiska przyrodniczego. Jedynym ważnym działaniem, które może być niezwykle istotne dla poprawy stanu środowiska jest rozbudowa sieci kanalizacyjnej i budowa nowej oczyszczalni ścieków. Realizacja tego zadania ma kluczowe znaczenie dla ochrony wód powierzchniowych i podziemnych w gminie, a także poza nią. Tak więc brak realizacji rozbudowy sieci kanalizacyjnej i budowy oczyszczalni ścieków niewątpliwie przyczyniałby się do dalszego pogarszania się stanu jakości wód powierzchniowych i podziemnych. Brak realizacji pozostałych przedsięwzięć nie miałby wpływu istotnego na znaczące zmiany stanu środowiska, tak negatywne, jak pozytywne.

4. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, W SZCZEGÓLNOŚCI DOTYCZĄCE OBSZARÓW PODLEGAJĄCYCH OCHRONIE NA PODSTAWIE USTAWY Z DNIA 16 KWIETNIA 2004 R. O OCHRONIE PRZYRODY

Na terenie gminy Lubochnia nie stwierdza się występowania szczególnych problemów ochrony środowiska dotyczących obszarów chronionych na podstawie ustawy o ochronie przyrody. Najcenniejsze elementy przyrodnicze gminy są objęte ochroną w postaci czterech rezerwatów, parku krajobrazowego, dwóch obszarów Natura 2000 oraz pomników przyrody. Na tereny te nie oddziałuje obecnie żadna presja, nie są prowadzone jakiegokolwiek działania, które mogłyby przyczyniać się do niszczenia form ochrony przyrody. Spośród problemów ochrony środowiska istotnych dla gminy należy jednak wspomnieć o braku kanalizacji, który obejmowałby cały zurbanizowany teren gminy oraz przebieg ruchliwej trasy S8 przez centrum gminy. Pewnym problemem jest również bardzo niska jakość lasów, które w dużej mierze stanowią małowartościowe pod względem przyrodniczym monokultury sosnowe. Z punktu widzenia Strategii Rozwoju Gminy Lubochnia istotne znaczenie ma zaplanowana w tej strategii rozbudowa sieci kanalizacyjnej i budowa nowej oczyszczalni ścieków, która będzie miała priorytetowe znaczenie dla poprawy jakości wód powierzchniowych i podziemnych gminy.

5. SKUTKI DLA ŚRODOWISKA WYNIKAJĄCE Z REALIZACJI USTALEŃ STRATEGII

5.1 OKREŚLENIE, ANALIZA ORAZ OCENA PRZEWIDYWANYCH ZNACZĄCYCH ODDZIAŁYWAŃ, W TYM ODDZIAŁYWANIA BEZPOŚREDNIEGO, POŚREDNIEGO, WTÓRNEGO, SKUMULOWANEGO, KRÓTKOTERMINOWEGO, ŚREDNIOTERMINOWEGO I DŁUGOTERMINOWEGO, STAŁEGO I CHWILOWEGO ORAZ POZYTYWNEGO I NEGATYWNEGO, NA CELE I PRZEDMIOT OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 ORAZ INTEGRALNOŚĆ OBSZARU, A TAKŻE NA ŚRODOWISKO, A W SZCZEGÓLNOŚCI NA RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNĄ, LUDZI, ZWIERZĘTA, ROŚLINY, WODĘ, POWIETRZE, POWIERZCHNIĘ ZIEMI, KRAJOBRAZ, KLIMAT, ZASOBY NATURALNE, ZABYTKI, DOBRA MATERIALNE, Z UWZGLĘDNIENIEM ZALEŻNOŚCI MIĘDZY TYMI ELEMENTAMI ŚRODOWISKA I MIĘDZY ODDZIAŁYWANIAM NA TE ELEMENTY

Zaplanowane w projekcie Strategii Rozwoju Gminy Lubochnia zadania nie będą realizowane na obszarach Natura 2000, ani w żaden sposób nie będą wpływały na te obszary. Jednocześnie realizacja ustaleń zawartych w projekcie Strategii dotyczących nowych obiektów nie będzie powodowała wystąpienia oddziaływań o charakterze znaczącym, zrezygnowano więc z opisu wskazanych w ustawie przewidywanych znaczących oddziaływań, w tym oddziaływania bezpośredniego, pośredniego, wtórnego, skumulowanego, krótkoterminowego, średnioterminowego i długoterminowego, stałego i chwilowego oraz pozytywnego i negatywnego, na cele i przedmiot ochrony obszaru natura 2000 oraz integralność obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne, z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy. Omówienie rodzajów poszczególnych oddziaływań zostało zawarte w rozdziałach 5.2 – 5-12, przy czym oddziaływania te nie mają charakteru oddziaływań znaczących, zwłaszcza w kontekście oddziaływania na formy ochrony przyrody, w tym cenne siedliska przyrodnicze.

5.2 WPŁYW NA WODY POWIERZCHNIOWE

Projekt Strategii nie wprowadza nowych zadań, które w sposób znaczący mogłyby pogorszyć jakość wód powierzchniowych. Zaplanowane zadania będą realizowane poza terenami wód powierzchniowych, w związku z czym nie przewiduje się zagrożenia dla wód w postaci ich likwidacji. W przypadku budowy i przebudowy dróg zostanie zrealizowane ich właściwe odwodnienie, gdyż takie są wymogi ustawowe. Projekt Strategii wprowadza natomiast zadanie, które przyczyni się w sposób znaczny do poprawy jakości wód powierzchniowych. Zadaniem tym jest budowa i rozbudowa oczyszczalni ścieków oraz rozbudowa sieci kanalizacyjnej. Rozbudowa sieci kanalizacyjnych ma kluczowe znaczenie dla ochrony wód powierzchniowych w gminie i powinna stanowić priorytet wśród poszczególnych działań w gminie. Również zadania związane z melioracją będą wpływały na poprawę gospodarki wodnej w dolinie Lubochenki, choć tu należy zastrzec, że przed ich wykonaniem konieczne będzie dopełnienie wszelkich formalności związanych z ustawą prawo wodne. Realizacja melioracji wodnych może również wymagać przeprowadzenia postępowania w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach przedsięwzięcia. Na dzień dzisiejszy jakiegokolwiek szczegóły tych zadań nie są znane, jednak będą musiały one zostać wykonane zgodnie z obowiązującymi przepisami. W związku

z brakiem znaczącego zagrożenia dla wód płynących i stojących nie przewiduje się zagrożenia dla tego komponentu środowiska.

5.3 WPŁYW NA WODY PODZIEMNE

Na analizowanym terenie występują użytkowe poziomy wodonośne w utworach czwartorzędowych i jurajskich, dla których wyznaczono tu Główne Zbiorniki Wód Podziemnych. Nie przewiduje się szczególnego zagrożenia wód podziemnych. Powstanie nowej zabudowy, której realizacja została zaplanowana w ramach poszczególnych zadań, z niedostatecznie rozwiązaniem systemem odprowadzania ścieków może wpłynąć na stan wód podziemnych. Również modernizacja dróg gminnych może przyczynić się do pogorszenia jakości wód podziemnych. Zgodnie z obowiązującymi przepisami dla każdego z przedsięwzięć będą musiały zostać ustalone zasady odprowadzania ścieków adekwatne do danego przedsięwzięcia, które nie będą powodowały zagrożeń dla wód podziemnych. Ze względu na skalę tych przedsięwzięć, nie przewiduje się by mogłyby powstać oddziaływania o charakterze znaczącym. Jednym z zadań zaproponowanych w Strategii jest przebudowa stacji uzdatniania wody w Dąbrowie. Przebudowa ta ma obejmować unowocześnienie technologii, elektryki i roboty budowlane. Nie jest obecnie przewidziane, czy na skutek tych prac zostanie zwiększona ilość ujmowanych wód. Modernizacja ujęcia niewątpliwie jednak przyczyni się do lepszej ochrony ujęcia i poziomów wodonośnych. Odnośnie ewentualnego zwiększenia ilości ujmowanych wód (co nie jest jednak wiadome i przesądzone na podstawie danych zawartych w Strategii), to należy zwrócić uwagę, że ujmowanie wód może nastąpić wyłącznie na podstawie pozwolenia wodnoprawnego. Na etapie pozwolenia będą musiały zostać zbadane szczegółowe uwarunkowania, które nie pozwolą na nadmierne wykorzystanie poziomu wodonośnego. Dla ochrony wód podziemnych ważne będą ustalone w Strategii zadania związane z budową i modernizacją oczyszczalni ścieków oraz rozbudową sieci kanalizacyjnej. Inwestycje te wpłyną zdecydowanie na poprawę jakości wód powierzchniowych i podziemnych.

5.4 WPŁYW NA KLIMAT

W szerszej skali realizacja ustaleń Strategii nie będzie miała wpływu na klimat oraz na znaczące zmiany występujących obecnie topoklimatów. Natomiast na pewno zmianie ulegnie mikroklimat terenów na których będzie powstawała nowa zabudowa oraz zmianie ulegnie topoklimat, z topoklimatu rolniczego na topoklimat terenów zabudowanych. Ze względu na skalę przedsięwzięć, będzie to oddziaływania często pomijalne, ale na terenach większej zabudowy zauważalne. W Strategii Rozwoju Gminy Lubochnia wprowadzono rozwiązania, które będą pozytywnie wpływały na niekorzystne zmiany klimatu oraz na poprawę jakości powietrza atmosferycznego, są to termomodernizacje budynków oraz budowa elektrowni fotowoltaicznych. Zadanie te nie będą miało negatywnego wpływu na środowisko, a wręcz przeciwnie, w sposób znaczący przyczynią się do poprawy jakości powietrza atmosferycznego w gminie oraz ograniczenia spalania paliw kopalnych i emisji CO₂.

5.5 POWIERZCHNIA ZIEMI

5.6.1 WPŁYW NA UKSZTAŁTOWANIE TERENU

Budowa nowych obiektów lub dróg może nieznacznie wpłynąć na przekształcenie powierzchni terenu, nie będzie ona jednak miała charakteru znaczących przekształceń. Projekt Strategii nie przewiduje realizacji wielkoskalowych przedsięwzięć, takich jak drogi wyższych klas czy inne obiekty, których budowa związana jest z przemieszczaniem znaczącej ilości mas ziemnych (jak np. powierzchniowa eksploatacja kopalin czy składowanie odpadów). Zmiany powierzchni ziemi należy uznać za nieuniknione, towarzyszące wprowadzeniu każdego typu inwestycji, jednocześnie jednak nie powodujące znaczących przekształceń morfologii terenu. Należy również mieć na uwadze, że duża część z zaplanowanych obiektów już istnieje i planuje się jedynie ich modernizację lub przebudowę. Tereny pod realizację zabudowy przemysłowo-usługowej zostały wskazane w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, aby powstała ta zabudowa będą one musiały zostać również wprowadzone do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

5.6.2 WPŁYW NA GLEBY

Przy dokumencie jakim jest Strategia Rozwoju Gminy Lubochnia trudno jest oszacować wpływ na gleby, gdyż nie jest dokładnie znana lokalizacja, ani skala poszczególnych przedsięwzięć. Można jednak prognozować, że w miejscach gdzie będą planowane inwestycje liniowe (jak np. drogi) czy powierzchniowe (np. zabudowa przemysłowo-usługowa) gleby o charakterze rolniczym przestaną istnieć. Tereny pod lokalizację tych obiektów zostały wskazane w suikzpm gminy, a następnie ich lokalizacja będzie musiała zostać dokładnie wskazana w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, zwłaszcza jeśli zabudowane będą miały być grunty klas I – III.

Należy pamiętać, że w świetle obowiązującego prawa zgodnie z ustawą z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2409) przekształcenie gleb klasy III na cele nierolnicze oraz przekształcania gruntów leśnych na cele nieleśne wymaga zgody odpowiedniego organu. Na podstawie wstępnie wskazanych lokalizacji zadań przewidzianych w Strategii nie przewiduje się, żeby nastąpiła taka ewentualność, nie mniej jednak w przypadku wystąpienia takiej ewentualności zgody na zmianę przeznaczenia będą musiały zostać wydane na etapie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, co w dużej mierze zabezpiecza ochronę rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

5.7 WPŁYW NA ZASOBY NATURALNE

Projekt Strategii nie odnosi się w sposób szczególny do udokumentowanych złóż, ale jednocześnie nie wprowadza zadań, których realizacja kolidowałyby z tymi złożami i uniemożliwiła ich eksploatację w przyszłości.

5.8 WPŁYW NA ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

Przy dokumencie jakim jest Strategia Rozwoju Gminy Lubochnia trudno jest oszacować wpływ na przyrodę ożywioną, gdyż nie jest dokładnie znana lokalizacja, ani skala

przedsięwzięć (do strategii nie jest dołączona mapa, informacja o przedsięwzięciach ma charakter tylko opisowy, ogólny, część lokalizacji jest jednak wskazana w suikzpm gminy). Wstępnie można jednak uznać, że wpływ na przyrodę ożywioną będzie minimalny, gdyż wszystkie nowe przedsięwzięcia zostały zaplanowane w ramach czy też w pobliżu terenów już zurbanizowanych lub też na terenach upraw rolnych. Nie wkracza się na tereny istniejących form ochrony przyrody, gdzie zlokalizowane są najcenniejsze dla gminy tereny. W szczególności w bieżącym zagospodarowaniu pozostaną tereny rezerwatów i obszarów Natura 2000, a także parku krajobrazowego.

Wprowadzenie zabudowy na terenach, które obecnie użytkowane są w sposób rolniczy spowoduje zmianę w środowisku roślinnym wyrażającą się między innymi w zanikaniu roślinności związanej z uprawami na rzecz gatunków obcych na terenach realizacji zabudowy. Roślinność i zwierzęta związane do tej pory z gruntami rolnymi z tych terenów zostaną wyparte, a wprowadzone zostaną gatunki charakterystyczne dla przydomowej zabudowy np. w formie ogrodów, zieleńców czy trawników na powierzchni biologicznie czynnej, której wartość zostanie wyznaczona w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego lub w decyzji o warunkach zabudowy. Zabudowa tych terenów nie spowoduje znaczącego zubożenia wartości przyrodniczych, gdyż już obecnie ich wartość jest niewielka. Tereny już zabudowane nie zmienią swojego przeznaczenia i wpływ na przyrodę ożywioną nie nastąpi lub będzie miał charakter minimalny.

Reasumując na terenach na których przewidziano poszczególne zadania w Strategii nie występują stanowiska roślin chronionych czy cenne siedliska przyrodnicze, a realizacja poszczególnych zadań nie przyczyni się do pogorszenia stanu środowiska przyrodniczego. Każdorazowo też realizacja poszczególnych inwestycji wymagała będzie wydania odpowiednich decyzji, a wielu przypadkach wskazania ich konkretnego położenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

5.9 WPŁYW NA OBSZARY CHRONIONE NA PODSTAWIE USTAWY Z 16 KWIETNIA 2004

Na terenie gminy Lubochnia wszystkie najcenniejsze pod względem przyrodniczym tereny zostały już objęte ochroną prawną, co należy uznać za niezwykle pozytywne. Ustanowione formy ochrony przyrody to cztery rezerваты, park krajobrazowy oraz dwa obszary Natura 2000. Żadne z zaplanowanych w projekcie zadań nie zostało przewidziane do realizacji na terenach tych form ochrony przyrody, jak również żadne z tych zadań nie będzie powodowało negatywnych oddziaływań, które mogłyby, nawet pośrednio, wpływać na formy ochrony przyrody. Projekt SRGL nie wprowadza zadań, które miałyby być realizowane na obszarach Natura 2000, nie wprowadza również zadań, które mogłyby oddziaływać na cele, przedmiot ochrony i integralność jakiegokolwiek obszaru Natura 2000, w tym obszarów znajdujących się na obszarze Gminy.

5.10 WPŁYW NA KRAJOBRAZ

W przypadku dokumentu jakim jest Strategia Rozwoju Gminy bardzo trudno jest oszacować jaki będzie wpływ na krajobraz, gdyż Strategia nie jest dokumentem, który konkretyzuje charakter przedsięwzięć (jak np. miejscowy plan zagospodarowania

przestrzennego). Wstępnie jednak, mając na uwadze niewielki charakter przedsięwzięć oraz ich realizację w dużej mierze w ramach istniejącej struktury urbanistycznej można uznać, że wpływ na krajobraz nie będzie znaczący, a nowe przedsięwzięcia będą wpisywały się w krajobraz gminy. Każdorazowo też ocena oddziaływania na krajobraz będzie przeprowadzona w prognozach oddziaływania na środowisko miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego albo też w ramach postępowań wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

5.11 WPŁYW NA ZABYTKI I OBIEKTY O WARTOŚCIACH KULTUROWYCH

Zaproponowane w Strategii Rozwoju Gminy zadania nie będą miały negatywnego wpływu na zabytki i obiekty o wartościach kulturowych, nie przewiduje się bowiem realizacji działań, które naruszałyby tego typu obiekty. Należy również pamiętać, że na etapie inwestycyjnym każdorazowo będą musiały zostać wypełnione wymagania dotyczące ochrony zabytków regulowane ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2022 poz. 840), nie przewiduje się więc jakiegokolwiek dla nich zagrożenia.

5.12 WPŁYW NA WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

5.12.1 JAKOŚĆ POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO

Projekt Strategii Rozwoju Gminy Lubomia nie wprowadza funkcji, które mogłyby wpłynąć na potencjalne znaczące pogorszenie jakości powietrza atmosferycznego. O ile zagrożenie ze strony obiektów usługowych lub przemysłowych jest niewielkie, ponieważ muszą one spełnić szereg norm ujętych w prawie ochrony środowiska oraz objęte są bieżącym systemem monitoringu, kontroli oraz pozwoleń, o tyle pewnym zagrożeniem jest poszerzenie się funkcji mieszkaniowej (tereny MN), która ciągle jest głównym sprawcą zanieczyszczeń w formie tzw. „niskiej emisji”, jednak projekt SRG nie wprowadza takich terenów, wręcz przeciwnie umożliwi dalszą gazyfikację gminy, co pozytywnie wpłynie na ograniczenie zjawiska niskiej emisji. Należy zaznaczyć, że problemu niskiej emisji nie da się ograniczyć na poziomie nawet dobrze skonstruowanych lokalnych programów. Systemy obsługi grzewczej pozostają poza kontrolą służb ochrony środowiska, a rozwiązanie problemu niskiej emisji wymaga podjęcia wieloramowych działań np. w ramach uchwały antysmogowej. Można mieć nadzieję, że na skutek tej uchwały sytuacja będzie stopniowo poprawiała się, choć niewątpliwie niezwykle ważna będzie tu postawa lokalnych samorządów, na których w dużej mierze spoczywa jak najsprawniejsze umożliwienie wprowadzenia zapisów uchwały antysmogowej, ale także i aktywność samych mieszkańców, którzy powinni dążyć do wymiany kotłów na spełniające ustalenia uchwały antysmogowej. Można jednak prognozować, że zgodnie z obowiązującymi przepisami sytuacja będzie tu się stopniowo poprawiała. Panele fotowoltaiczne nie powodują jakichkolwiek emisji, w tym zanieczyszczeń powietrza, a wręcz przeciwnie, poprzez produkcję energii z wykorzystaniem energii słońca przyczyniają się do zmniejszenia emisji ze spalania paliw kopalnych. Nie przewiduje się zagrożenia związanego z pogorszeniem jakości powietrza w związku z realizacją farmy fotowoltaicznej na analizowanym terenie.

W związku z powstaniem nowej oczyszczalni ścieków lub też rozbudową istniejącej może nastąpić negatywne oddziaływanie związana z odorami. Jest to częste zjawisko występujące w otoczeniu oczyszczalni ścieków. Obecnie oczyszczalnia położona jest w pewnym oddaleniu od zabudowy, co pozwala niwelować negatywne oddziaływania. Istnieje również obecnie wiele nowoczesnych technologii, które umożliwiają ograniczenie oddziaływań. W sytuacji gdy oddziaływania są trudne do eliminacji prawo ochrony środowiska umożliwia ustanowienie obszaru ograniczonego użytkowania zgodnie z art. 135 ustawy o ochronie środowiska, co również można uznać za działanie minimalizujące negatywne oddziaływanie.

5.12.2 KLIMAT AKUSTYCZNY

Dopuszczalne poziomy hałasu powinny odpowiadać wymaganiom rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (t.j. Dz. U. z 2014 r. poz. 112). Prowadzenie działalności na jakichkolwiek terenach (czy to usługowych, czy przemysłowych, czy zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej) nie powinno powodować przekroczenia standardów jakości środowiska, o czym wyraźnie mówi art. 144 ust. 1 ustawy Prawo ochrony środowiska. W dalszej części w ust. 2 tego artykułu jest wyraźny nakaz dotyczący ewentualnego oddziaływania na środowisko i tereny sąsiednie, tj. eksploatacja instalacji powodująca wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, emisje hałasu oraz wytwarzanie pól elektromagnetycznych nie powinna powodować przekroczenia standardów jakości środowiska, poza terenem do którego prowadzący instalację ma tytuł prawny.

Projekt SRG wprowadza obiekty, które mogą mieć znaczący potencjalny wpływ na pogorszenie klimatu akustycznego, jak np. nowe rozwiązania drogowe czy rozległe tereny przemysłowe. Niewątpliwie wprowadzenie urbanizacji na nowe tereny spowoduje pogorszenie jakości klimatu akustycznego, w przypadku niektórych obiektów oddziaływanie może mieć charakter znaczący. Na dzień dzisiejszy na terenach rolnych czy tam gdzie jeszcze brak zabudowy właściwie brak jest jakichkolwiek emitorów hałasu. Po wprowadzeniu różnego typu zabudowy np. zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, usługowej czy przemysłowej na tereny niezainwestowane pogorszy się jakość klimatu akustycznego, czego muszą być świadome osoby wybierające to miejsce dla przyszłego zamieszkania. Spośród dróg wprowadzono tylko nowe drogi niewielkich klas (zwykle drogi gminne, brak dróg klas np. G, GP, S), drogi tego typu zwykle nie powodują znaczących emisji hałasu. Należy jednocześnie podkreślić, że zgodnie z obowiązującym prawem jakość klimatu akustycznego, za wyjątkiem dróg, nie może przekroczyć ustalonych standardów, w związku z czym w razie wystąpienia jakichkolwiek przekroczeń właściciel terenu będzie zobowiązany do ograniczenia uciążliwości. Panele fotowoltaiczne nie powodują jakichkolwiek emisji, w tym hałasu, pracują bez wykorzystania maszyn, przekładni, silników, taśmociągów, nie jest potrzebny ruch samochodów pracowników do ich obsługi itp. Nie przewiduje się więc zagrożenia związanego z pogorszeniem jakości klimatu akustycznego w związku z realizacją farm fotowoltaicznych na terenie gminy.

W przypadku wystąpienia negatywnych oddziaływań inwestor będzie musiał każdorazowo wprowadzić odpowiednie zabezpieczenia. Do rodzajów zabezpieczeń należy np.: prowadzenie prac wyłącznie w określonych godzinach (np. poza godzinami nocnymi), zastosowanie ekranów akustycznych, prowadzenie prac w pomieszczeniach, odpowiednia lokalizacja emitorów hałasu.

W przypadku zanieczyszczeń powietrza do rodzajów zabezpieczeń można zaliczyć np.: montaż właściwych, zgodnych z obowiązującymi normami urzędów, montaż odciągów spalin, odpowiednia lokalizacja emitorów. W związku z charakterem poszczególnych terenów oraz z ewentualną możliwością wprowadzenia zabezpieczeń, nie przewiduje się wystąpienia znaczących negatywnych oddziaływań na analizowanych obszarach.

5.12.3 POLA ELEKTROMAGNETYCZNE

Nie przewiduje się by zadania zaplanowane w Strategii Rozwoju Gminy mogłyby stać się znaczącymi emitorami pól elektromagnetycznych. Zwykle tego typu emitorami są linie wysokiego napięcia (powyżej 110 kV). Projekt Strategii nie przewiduje realizacji tego typu działań, w związku z czym nie przewiduje się zagrożeń związanych z przekroczeniami dopuszczalnych wartości pól elektromagnetycznych.

5.12.4 GOSPODARKA ODPADAMI

Projekt Strategii nie wprowadza przedsięwzięć, które generowałyby jakieś znaczące ilości odpadów. Projekt Strategii nie wprowadza również nowych składowisk odpadów, będą one składowane zgodnie z obowiązującymi przepisami na terenach do tego przeznaczonych. Projekt strategii wskazuje możliwość realizacji punktu PSZOIK, który umożliwi skuteczne gospodarowanie odpadami w gminie. Gospodarka odpadami obostrzona jest szeregiem przepisów oraz systemu kontroli, problem ten regulują zarówno ustawy (ustawa z 14 grudnia 2012 r. o odpadach, ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach) jak również odpowiednie uchwały Rady Gminy oraz programy gospodarki odpadami. Należy spodziewać się, że sposób gospodarowania odpadami będzie realizowany zgodnie z przepisami prawa.

5.12.5 ZAGROŻENIE POWODZIOWE

Na terenie gminy brak jest zagrożeń powodziowych, za wyjątkiem terenów położonych w dolinie Pilicy, które obecnie nie są zabudowane. Projekt Strategii nie wprowadza zadań, które byłyby realizowane na terenach zalewowych i których realizacja mogłaby przyczynić się do zagrożeń dla ludzi i mienia. Projekt Strategii generalnie nie odnosi się do problemu zagrożeń powodziowych, gdyż nie dotyczą one terenów zamieszkałych w gminie.

5.12.6 ZAGROŻENIE OSUWISKOWE

Na terenie gminy nie stwierdzono obszarów narażonych na wystąpienie ruchów masowych ziemi, jednocześnie zaś projekt Strategii nie proponuje zadań, które mogłyby powodować inicjowanie ruchów masowych ziemi.

6. PRZEWIDYWANE MOŻLIWOŚCI TRANSGRANICZNEGO ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Projekt SRGL nie wprowadza funkcji, które mogłyby potencjalnie transgranicznie oddziaływać na środowisko.

7. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJE PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO

W projekcie Strategii Rozwoju Gminy Lubochnia zaproponowano szereg rozwiązań mających na celu zapobieganie i ograniczanie negatywnych oddziaływań na środowisko. W ramach poszczególnych celów strategicznych Strategia rozwoju wymienia cele operacyjne oraz kierunki rozwoju. W Strategii wyznaczono wiele kierunków rozwoju, które będą miały pozytywny wpływ na zapobieganie i ograniczanie negatywnych oddziaływań na środowisko np. budowa i rozbudowa kanalizacji i oczyszczalni ścieków, rozbudowa sieci gazowej czy rozwijanie działalności społecznej i edukacji.

Dążenie do realizacji tych kierunków będzie miało pozytywny wpływ na stan środowiska gminy. Jednocześnie należy zauważyć, że Strategia Rozwoju Gminy sama w sobie nie jest podstawą do wydawania jakichkolwiek decyzji, czy też podejmowania działań. Każde z przedsięwzięć polegające na realizacji inwestycji będzie musiało zostać wskazane do realizacji w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego lub będzie musiało uzyskać decyzję o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Przed wydaniem pozwolenia na budowę konieczne będzie sprawdzenie, czy dla danego przedsięwzięcia nie istnieje konieczność uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Na każdym z tych etapów sprawdzone zostaną możliwości wystąpienia potencjalnych znaczących negatywnych oddziaływań na środowisko oraz wprowadzone zostaną środki i działania minimalizujące te oddziaływania. Jednak na obecnym etapie wydaje się, że w związku z brakiem wykazania znaczących negatywnych oddziaływań nie nastąpi konieczność realizacji specjalnych działań mających na celu zapobieganie lub ograniczanie negatywnych oddziaływań, oczywiście za wyjątkiem zwykłych działań, które wynikają wprost z obowiązujących przepisów z zakresu ochrony środowiska.

W projekcie Strategii nie wprowadzono zapisów dotyczących kompensacji przyrodniczej. Zakres kompensacji przyrodniczej może zostać określony, zgodnie z art. 75 ust. 4 i 5 prawa ochrony środowiska w pozwoleniu na budowę lub w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Ze względu na charakter zadań wskazanych w Strategii oraz brak znaczących negatywnych oddziaływań na elementy środowiska w prognozie oddziaływania na środowisko nie proponuje się działań zapobiegawczych lub minimalizujących negatywne oddziaływania, gdyż brak jest takiej potrzeby.

8. MOŻLIWOŚCI ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH DLA OBSZARU NATURA 2000

Na terenie gminy Lubochnia zostały ustanowione dwa obszary Natura 2000. Projekt SRGL nie wprowadza zadań, które miałyby być realizowane na tych obszarach, nie wprowadza również zadań, które mogłyby oddziaływać na cele, przedmiot ochrony i integralność jakiegokolwiek obszaru Natura 2000, w tym obszarów znajdujących się na obszarze Gminy, więc nie ma potrzeby rozpatrywania rozwiązań alternatywnych.

9. PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIENÍ PROJEKTOWANEJ STRATEGII ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZANIA

Instytucją odpowiedzialną za poprawne wdrażanie i monitorowanie Strategii Rozwoju Lokalnego jest Urząd Gminy Lubochnia. Wdrażanie SRGL rozpocznie się od wprowadzenie go w życie mocą Uchwały Rady Gminy Lubochnia. Zasady prowadzenia monitoringu przedstawiono w rozdziale 5.5 strategii. Zakładają one, że jednym z warunków skutecznego zarządzania rozwojem gminy jest posiadanie informacji o skuteczności realizowanych działań i projektów oraz zdolność do szybkiego reagowania na pojawiające się szanse i zagrożenia. Informacji powinien dostarczać monitoring, oparty na możliwych do weryfikacji wskaźnikach, a odpowiedzi na pytania dotyczące kierunków zmian powinna dostarczać ewaluacja.

Monitoring to stała obserwacja zachodzących procesów oraz towarzyszących im zjawisk. Z jednej strony monitoring pozwala na kontrolowanie realizowanych działań i projektów, z drugiej pozwala zauważyć szanse lub zagrożenia i wskazać na konieczność dostosowania się do zmieniających się warunków.

W warunkach gminy, monitoring realizacji strategii rozwoju obejmuje system pomiaru wskaźników w oparciu o dane własne, dotyczące realizowanych działań i projektów, wspierane informacjami zbieranymi w ramach statystyki publicznej. Wskaźniki opisane są poprzez ograniczoną, ale odpowiednią do skali realizowanego projektu, liczbę mierników. Mierniki powinny zawierać odniesienie do stanu wyjściowego oraz wskazywać zmianę w odniesieniu do niego.

Zestawienie wskaźników i mierników dla poszczególnych działań i projektów zapisanych w Strategii Rozwoju Gminy Lubochnia do roku 2040 zawiera poniższa tabela.

Nazwa wskaźnika	Jednostka pomiaru	Źródło danych
Cel 1. Poprawa jakości życia mieszkańców w kluczowych obszarach		
Priorytet 1.1. Aktywizacja społeczna		
Ilość wybudowanych miejsc zabawy, rekreacji i integracji mieszkańców	sztuka	Urząd Gminy
powierzchnia zagospodarowanych terenów	m ²	Urząd Gminy
Priorytet nr 1.2. Opieka zdrowotna i opieka nad seniorami		
ilość mieszkańców objętych świadczeniami ochrony zdrowia	osoby / % mieszkańców	Urząd Gminy / Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
ilość seniorów korzystających z infrastruktury gminnej	osoby	Urząd Gminy / Gminny Ośrodek Kultury
Priorytet nr 1.3. Dostępność komunikacyjna		
długość wybudowanej lub zmodernizowanej infrastruktury drogowej	km	Urząd Gminy

powierzchnia przebudowanych układów komunikacyjnych	m ²	Urząd Gminy
ilość osób korzystających z systemu komunikacji zbiorowej	osoby	Urząd Gminy / MZK Tomaszów Mazowiecki / inni przewoźnicy
Cel 2. Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych		
Priorytet nr 2.1. Zrównoważona gospodarka wodna		
powierzchnia obszarów objętych melioracją i małą retencją	m ²	Urząd Gminy
ilość wybudowanych ujęć wody i stacji uzdatniania wody	sztuka	Urząd Gminy
długość wybudowanej sieci wodociągowej	km	Urząd Gminy
ilość zmodernizowanych oczyszczalni ścieków	sztuka	Urząd Gminy
długość wybudowanej sieci kanalizacyjnej	km	Urząd Gminy
Priorytet nr 2.2. Poprawa klimatu		
moc wybudowanej farmy fotowoltaicznej	kW	Urząd Gminy
długość wybudowanej sieci gazowej	km	Urząd Gminy
Priorytet nr 2.3. Gospodarka odpadami		
ilość wybudowanych PSZOK	sztuka	Urząd Gminy
Priorytet nr 2.4. Ład przestrzenny		
powierzchnia uporządkowanych terenów	m ²	Urząd Gminy
powierzchnia utworzonych lub rozbudowanych stref przemysłowych	m ²	Urząd Gminy
ilość opracowanych MPZP	sztuka	Urząd Gminy
Cel 3. Współpraca na rzecz kompleksowego rozwiązywania problemów i wykorzystywania potencjałów		
Priorytet nr 3.1. Realizacja projektów zintegrowanych w ramach Miejskiego Obszaru Funkcjonalny		

Tomaszów Mazowiecki – Opoczno		
ilość zmodernizowanych punktów świetlnych	sztuka	Urząd Gminy / Sekretariat MOF
Ilość zakupionych wozów ratowniczo-gaśniczych	sztuka	Urząd Gminy / Sekretariat MOF
Priorytet nr 3.2. Rozwój lokalny kierowany przez społeczność		
ilość osób starszych i wykluczonych objętych działaniami	osoba	Urząd Gminy / Sekretariat LGD
ilość osób objętych działaniami wzmacniającymi ich kompetencje	osoba	Urząd Gminy / Sekretariat LGD
wartość działań związanych z cyfryzacją	PLN	Urząd Gminy / Sekretariat LGD
Priorytet nr 3.3. Partnerstwa lokalne		
ilość opracowanych planów odnowy miejscowości	sztuka	Urząd Gminy

Za organizację systemu monitoring realizacji Strategii Rozwoju Gminy Lubochnia do roku 2040 odpowiada Wójt Gminy, który wskazuje w ramach Urzędu Gminy zespół złożony z pracowników referatów i działów realizujących poszczególne działania i projekty, którzy w oparciu o własne informacje przygotowują raporty cząstkowe z ich realizacji oraz raz w roku przedstawiają raport zbiorczy dotyczący stanu realizacji strategii. Przedstawienia raportu należy dokonać w ramach nałożonego na gminy obowiązku sporządzania corocznego Raportu o stanie gminy. Raport roczny powinien zawierać m.in.:

- krótkie omówienie działania i realizowanych w jego ramach projektów,
- odniesienie do wskaźników i mierników porównanych do stanu wyjściowego,
- opis napotkanych problemów (o ile wystąpiły) i podjętych działań zaradczych,
- opis planowanych działań na najbliższy okres sprawozdawczy.

Ewaluacja to kompleksowa ocena, obejmująca wszystkie etapy danego działania czy projektu, począwszy od fazy planowania (ex-ante), przez realizację (on-going), aż do pomiaru otrzymanych produktów i rezultatów (ex-post). Podstawą ewaluacji są kryteria – pytania badawcze dotyczące poprawności planowania interwencji oraz jakości jej efektów, a na ich podstawie formułowane są oceny, prowadzące do wydania rekomendacji w zakresie ewentualnych zmian.

Aktualizacja przepisów ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, która weszła w życie w listopadzie 2020 r. nałożyła na samorzady gminne obowiązek przeprowadzenia tylko ewaluacji ex-ante, obejmującej następujące kryteria:

- kompletność, poprawność, adekwatność, trafność i aktualność przeprowadzonej diagnozy,

- wskazanie zmian, jakie zaszły w diagnozowanych obszarach i które mogą mieć wpływ na projektowaną przyszłość,
- ocena wyznaczonych celów w odniesieniu do rozpoznanych potrzeb i problemów oraz w kontekście posiadanych zasobów,
- wskazanie pożądaných efektów zaplanowanych działań i projektów,
- zbadanie zgodności przyjętych celów z zapisami dokumentów wyższego rzędu.

Na potrzeby ewaluacji Strategii Rozwoju Gminy Lubochnia do roku 2040 rekomendowane jest przeprowadzenie kompleksowej ewaluacji, zgodnie niżej przedstawionym schematem.

ewaluacja	czas przeprowadzenia ewaluacji	główne kryteria oceny
Ex-ante	IV kwartał 2022	<ul style="list-style-type: none"> • trafność celów strategicznych i operacyjnych oraz planowanych działań i projektów z rozpoznanymi problemami i szansami • przewidywane skutki działań i projektów • zabezpieczenie odpowiednich zasobów dla osiągnięcia zakładanych efektów • spójność celów, działań i projektów z priorytetami wskazanymi w dokumentach strategicznych wyższego rzędu
on-going	IV kwartał 2023	<ul style="list-style-type: none"> • zmiana warunków zewnętrznych • zmiana warunków wewnętrznych • skuteczność zarządzania, w tym szczególnie obieg informacji i zabezpieczenie środków • osiągnięta efektywność (produkty) i identyfikacja czynników sukcesu lub porażki • konieczność modyfikacji lub wyznaczenia nowych celów, działań lub projektów
	IV kwartał 2024	
	IV kwartał 2025	
	IV kwartał 2026	
	IV kwartał 2027	
	...	
Ex-post	IV kwartał 2040	<ul style="list-style-type: none"> • zmiany w sferze społecznej, gospodarczej i środowiskowo-przestrzennej • porównanie stanu wyjściowego ze stanem osiągniętym w wyniku realizacji działań i projektów (rezultaty) • efektywność wykorzystania zasobów • wskazanie czynników sukcesu lub powodów porażki • trwałość i użyteczność osiągniętych efektów

Każdy etap ewaluacji powinien kończyć się raportem, który zawierać będzie obok oceny także rekomendacje w zakresie wykorzystania wyników przeprowadzonych prac. Należy mieć świadomość, że rekomendacje z ewaluacji nie mają charakteru wiążącego i mogą być wykorzystane w całości, w części lub mogą zostać odrzucone. Podmiot zarządzający przeprowadzenie ewaluacji powinien jak najszybciej po jej przeprowadzeniu dokonać analizy ich przydatności dla organizacji, a następnie przystąpić do wdrażania tych zaleceń, które uznaje za korzystne.

10. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Niniejsza prognoza oddziaływania na środowisko dotyczy projektu Strategii Rozwoju Gminy Lubochnia na lata 2022 – 2040. Strategia Rozwoju Gminy Lubochnia na lata 2022 - 2040 stanowi kontynuację poprzednich obowiązujących w gminie strategii i programów.

Prognoza ma na celu określenie prawdopodobnych skutków realizacji ustaleń Strategii na poszczególne elementy środowiska w ich wzajemnym powiązaniu, w szczególności na ekosystemy, krajobraz, a także na ludzi, dobra materialne i dobra kultury. Została ona wykonana zgodnie z obowiązującym przepisami.

Analizowana w prognozie Strategia Rozwoju Gminy została przygotowana dla całego obszaru administracyjnego, jaki stanowi gmina Lubochnia. W oparciu o diagnozę społeczną, gospodarczą i przestrzenną, statuuje on cele ogólne, a także poszczególne zadania, jakie gmina Lubochnia zamierza zrealizować w latach 2022 – 2040.

Opracowanie obejmuje cały teren gminy Lubochnia. Administracyjnie Lubochnia położona jest we wschodniej części województwa łódzkiego, w powiecie tomaszowskim. Teren gminy sąsiaduje z gminami: Ujazd, Budziszewice, Czerniewice, Inowódź, miastem Tomaszów Mazowiecki oraz gminą Tomaszów Mazowiecki. Na powierzchni terenu występują głównie piaski i gliny pochodzenia lodowcowego oraz osady rzeczne doliny Pilicy. Teren gminy jest dość ubogi jeśli chodzi o sieć hydrograficzną. Na terenie gminy wyróżniono tylko sześć cieków mających nazwy: Dopływ spod Brenicy, Dopływ spod Jasienia, Dopływ spod Tarnowskiej Woli, Gać, Lubochenka i Pilica. Pozostałe cieki to drobne, okresowo wyschnięte rowy melioracyjne służące gospodarce rolnej lub leśnej. Na obszarze gminy w profilu hydrogeologicznym występują piętra wodonośne w utworach czwartorzędu i jury, dla utworów tych utworzono Główne Zbiorniki Wód Podziemnych. Na terenie gminy znajdują się tylko trzy niewielkie złoża kruszyw naturalnych. Środowisko przyrodnicze ma głównie charakter terenów rolniczych, będących w użytkowaniu oraz rozległych terenów leśnych. Istotnym elementem środowiska przyrodniczego jest dolina Pilicy. Przyroda obszaru gminy jest chroniona poprzez utworzenie form ochrony przyrody: czterech rezerwatów, parku krajobrazowego, dwóch obszarów Natura 2000 oraz szeregu pomników przyrody. Na terenie gminy znajdują się również obiekty o charakterze zabytkowym. Są to obiekty różnego typu: kościoły, budynki mieszkaniowe i usługowe oraz szereg krzyży i kapliczek przydrożnych. Do najważniejszych problemów ochrony środowiska należy zaliczyć brak kanalizacji, który obejmowałby cały zurbanizowany teren gminy oraz przebieg ruchliwej trasy S8 przez centrum gminy. Pewnym problemem jest również bardzo niska jakość lasów, które w dużej mierze stanowią małowartościowe pod względem przyrodniczym monokultury sosnowe.

Projekt Strategii zakłada wskazanie zadań, które pozwolą na prowadzenie rozwoju gminy Lubochnia. Zaplanowane w projekcie Strategii Rozwoju Gminy Lubochnia zadania nie będą realizowane na obszarach Natura 2000, ani w żaden sposób nie będą wpływały na te obszary. Jednocześnie realizacja ustaleń zawartych w projekcie Strategii dotyczących nowych obiektów nie będzie powodowała wystąpienia oddziaływań

o charakterze znaczącym. W wyniku urbanizacji nowych terenów może wystąpić wpływ na wody powierzchniowe i podziemne oraz na klimat. Gleby oraz rolnicza przestrzeń produkcyjna na terenach objętych zmianami zostaną przekształcone, a funkcja zmieniona na skutek urbanizacji. Nie przewiduje się wystąpienia szczególnych zagrożeń dla środowiska przyrodniczego, gdyż planowane zmiany przeznaczenia dotyczą głównie gruntów ornych na których nie występują cenne siedliska przyrodnicze.

Na terenach na których wystąpi urbanizacja może wystąpić pogorszenie jakości klimatu akustycznego. Nie przewiduje się pogorszenia jakości powietrza, gdyż nowe zadania w dużej mierze przewidują budowę obiektów głównie o charakterze usługowym. Projekt Strategii proponuje wiele zadań, które będą miały istotny proekologiczny wpływ na stan środowiska, jak rozbudowa sieci kanalizacyjnej i gazowej. W związku z powstaniem nowej oczyszczalni ścieków lub też rozbudową istniejącej może nastąpić negatywne oddziaływanie związana z odorami. Jest to częste zjawisko występujące w otoczeniu oczyszczalni ścieków. Obecnie oczyszczalnia położona jest w pewnym oddaleniu od zabudowy, co pozwala niwelować negatywne oddziaływania. Istnieje również obecnie wiele nowoczesnych technologii, które umożliwiają ograniczenie oddziaływań. W sytuacji gdy oddziaływania są trudne do eliminacji prawo ochrony środowiska umożliwia ustanowienie obszaru ograniczonego użytkowania zgodnie z art. 135 ustawy o ochronie środowiska, co również można uznać za działanie minimalizujące negatywne oddziaływanie. Projekt Strategii nie wprowadza działań, które wiązałyby się z realizacją zabudowy na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią. Przy ocenie oddziaływania na środowisko zadań wskazanych w Strategii Rozwoju Gminy Lubochnia należy pamiętać, że Strategia sama w sobie nie jest podstawą do wydawania jakichkolwiek decyzji, czy też podejmowania działań. Każde z przedsięwzięć będzie musiało zostać wskazane do realizacji w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego lub będzie musiało uzyskać decyzję o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Przed wydaniem pozwolenia na budowę konieczne będzie sprawdzenie, czy dla danego przedsięwzięcia nie istnieje konieczność uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Na każdym z tych etapów sprawdzone zostaną możliwości wystąpienia potencjalnych znaczących negatywnych oddziaływań na środowisko oraz wprowadzone zostaną środki i działania minimalizujące te oddziaływania.

Projekt Strategii nie wprowadza zadań, których realizacja mogłaby potencjalnie transgranicznie oddziaływać na środowisko.

W projekcie Strategii Rozwoju Gminy Lubochnia zaproponowano szereg rozwiązań mających na celu zapobieganie i ograniczanie negatywnych oddziaływań na środowisko. W ramach poszczególnych celów strategicznych Strategia rozwoju wymienia cele operacyjne oraz kierunki rozwoju. W Strategii wyznaczono wiele kierunków rozwoju, które będą miały pozytywny wpływ na zapobieganie i ograniczanie negatywnych oddziaływań na środowisko. W Strategii przyjęto również szczegółowe zasady wdrażania Strategii oraz prowadzenia monitoringu jego realizacji.

Na terenie gminy Lubochnia zostały ustanowione dwa obszary Natura 2000. Projekt SRGL nie wprowadza zadań, które miałyby być realizowane na tych obszarach, nie

wprowadza również zadań, które mogłyby oddziaływać na cele, przedmiot ochrony i integralność jakiegokolwiek obszaru Natura 2000, w tym obszarów znajdujących się na obszarze Gminy, więc nie ma potrzeby rozpatrywania rozwiązań alternatywnych.

11. LITERATURA

Bednarz K. i in., Mapa Geośrodowiskowa Polski ark. Tomaszów Mazowiecki, PIG, Warszawa, 2004 r.;

Bilans zasobów kopalni i wód podziemnych w Polsce wg stanu 31.XII.2014 r. MŚ, PIG, Warszawa 2015 r.;

Bierkowska M., Błaszczyk J., Mapa Hydrogeologiczna Polski w skali 1:200000 ark. Łódź, Wydawnictwa Geologiczne, Warszawa, 1984 r.;

Centralna Baza Danych Geologicznych – strona internetowa PIG, <http://baza.pgi.gov.pl/>;

Danel W., Gałązka D., Mapa Geologiczna Polski w skali 1:200000 ark. Łódź, PIG, Warszawa, 2007 r.;

Gabryś-Godlewska A. i in., Mapa Geośrodowiskowa Polski ark. Popielawy (d. Ujazd), PIG, Warszawa, 2004 r.;

Kolago C., Miecznicki J., Mapa Hydrogeologiczna Polski w skali 1:200000 ark. Skierniewice, Wydawnictwa Geologiczne, Warszawa, 1985 r.;

Kondracki J., Geografia regionalna Polski. PWN, Warszawa 2001;

Makowska A., Mapa Geologiczna Polski w skali 1:200000 ark. Skierniewice, Wydawnictwa Geologiczne, 1970 r.;

Matuszkiewicz W. [red], Potencjalna roślinność naturalna Polski – Mapa przeglądowa 1:300000 ark. 11, PAN, Warszawa, 1995;

Nowacki K., Szczegółowa Mapa Geologiczna Polski ark. Popielawy (d. Ujazd), PIG, Warszawa, 1991 r.;

Pęczkowska B., Figiel Z., Mapa Hydrogeologiczna Polski ark. Tomaszów Mazowiecki, PIG, Warszawa, 2002 r.;

Pęczkowska B., Figiel Z., Mapa Hydrogeologiczna Polski ark. Popielawy (d. Ujazd), PIG, Warszawa, 2002 r.;

Plan Urządzania Lasu sporządzony na lata 2012 – 2021 dla Nadleśnictwa Spała w Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Łodzi, Program Ochrony Przyrody, Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej, Oddział w Warszawie, Wydział Produkcyjny w Łodzi, 2012 r.;

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego przyjęty uchwałą nr LX/1648/10 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 21 września 2010 r.;

Rąkowski G.: Rezerваты przyrody w Polsce środkowej: monografia, Dział Wydawnictw Instytutu Ochrony Środowiska, Warszawa, 2006 r.;

Skrzypczyk L. [red], 2003: Mapa wstępnej waloryzacji Głównych Zbiorników Wód Podziemnych 1:800000, PIG, Warszawa;

Trzmiel B., Szczegółowa Mapa Geologiczna Polski, ark. Tomaszów Mazowiecki, PIG, Warszawa, 1988 r.;

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Lubochnia, przyjęte uchwałą Nr XLII/220/06 Rady Gminy Lubochnia z dnia 30 marca 2006 r. zmienione uchwałą Nr LII/329/14 Rady Gminy Lubochnia z dnia 22 kwietnia 2014 r.;